

Verslag concept

Commissie Bestuur

Datum commissievergadering	:	22 april 2024
Commissievoorzitter	:	Dhr. P.G. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / commissiebestuur@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Dhr. P.G. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Leden van de commissie	:	BBB dhr. V. Valk, dhr. M. Becker
		VVD dhr. G. de Vries, mw. M. Poot
		GL Statenleden A. Gielen, P. Korzelius
		D66 dhr. W. Van der Heijden
		PvdA dhr. J. Stam, mw. M. ten Ham/mw. F. Oulad Hadj
		JA21 mw. K. Uiterwijk, dhr. D. Van den Berg
		CDA mw. R. Engels, dhr. D. Heijnen
		FvD dhr. R. Dekker
		PvdD Dhr. J. Hollebeek, mw. A. Egbers
		PVV mw. Bezaan, mw. N. Moinat
		SP dhr. J. Kes, mw. R. Alberts
		Christen dhr. M. Klein
		Unie
		50PLUS dhr. V. de Jong, mw. Van der Helm-Chandansigh
		Volt Statenlid M. De Weerdt, mw. B. Van den Bogaerde
College:	:	Commissaris van de Koning dhr. A. Van Dijk, gedeputeerde J. Beemsterboer (BBB), gedeputeerde E. Rommel (VVD)
Notulist	:	dhr. D. Blok (Notuleerservice Nederland)

Agenda

- 5 1 Opening en mededelingen
- 2 Inspreekhalftuur
- 3 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
- 4 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, Europa)
- 10 4.a Bestuur Voordracht Referendumverordening (A-agenda Cie Bestuur 22-04-2024)
- 4.b.1 Bestuur: Brief aan Referendumcommissie over de referendumverordening (te betrekken bij cie Bestuur 22-04-2024)

- 15 4.b.2 Bestuur: Advies van referendumcommissie Referendum NH 1 maart 2024 (te betrekken bij cie Bestuur 22-04-2024)
- 5 LUNCHPAUZE omstreeks 12.30
- 6 B-agenda Bestuur (bestuur algemeen, Europa)
- 20 6.a Bestuur: Jaarverslag Agenda Weerbaar Noord-Holland 2023 (B-agenda Cie. bestuur 22 april 2024)
- 6.b.1 Bestuur: C naar B verzoek VOLT Communicatiestrategie 2024-2027 (behandeling mits agenda dit toelaat)
- 6.b.2 Bestuur: Communicatiestrategie 2024-2027 (C-agenda Cie Bestuur 22-04-2024)
- 25 7 Rondvraag Commissaris van de Koning A. van Dijk
- 8 VERVALLEN B-agenda ICT en Data, IPO bestuur
- 9 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
- 10 B-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)
- 30 10.a Financiën: C naar B verzoek BBB: Weeffouten huidig verdeelmodel en vervolgstappen herijking verdeelmodel provinciefonds (C-agenda Cie Bestuur 18-03-2024)
- 11 B-agenda Economie (economie, arbeidsmarkt en onderwijs, (zee) havens, circulaire economie)
- 35 11.a Economie/Water/Natuur/Energie: C naar B verzoek D66 BBB VVD: Voortgang datacenterstrategie 2022-2024 (C-agenda Cie. Bestuur 18 maart 2024, tevens Cie. Landelijk gebied 11-03-2024/Cie. Leefomgeving 18-03-2024))
- 12 Rondvraag gedeputeerde Rommel
- 13 Sluiting
- 40

1 Opening en mededelingen.

45 De **voorzitter** opent de commissievergadering om 11.00 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Het quorum is behaald.

50 De heer **Vries** (VVD) doet het verzoek om het onderwerp waterschap AVG te behandelen in de commissie Bestuur, te beginnen met een briefing over de financiële positie en ontwikkeling van dit waterschap, de wijze van toezicht door de provincies Utrecht en Noord-Holland, de belastingverhogingen in het betreffende werkgebied en wat de consequenties hiervan zijn voor inwoners in het betreffende gebied. De commissie kan vervolgens beoordelen of er wellicht andere acties of activiteiten benodigd zijn.

55 Statenlid **Korzelijs** (GL) geeft de voorkeur aan een expertmeeting met betrokkenen van het waterschap AVG.

De PvdD en de BBB sluiten zich daarbij aan.

60 De commissie gaat akkoord met het voorstel van de VVD. De Griffie wordt verzocht om te onderzoeken of het mogelijk is om een expertmeeting te houden. Geïnteresseerde Statenleden worden uitgenodigd om zich te melden bij de Griffie om de bijeenkomst te organiseren.

De **voorzitter** meldt dat de ChristenUnie later vandaag aanschuift, met het verzoek om agendapunt 8 later op de dag te behandelen.

65

2 Inspreekhalftuur

Er hebben zich geen insprekers gemeld. Van de Dutch Data Center Association is een schriftelijke inspraakreactie ontvangen. Deze is opgenomen bij agendapunt 11.

70 3 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

De commissie gaat akkoord met:

- De voorgestelde agenda;
- De lijst met openstaande moties commissie Bestuur;
- 75 - De openstaande toezeggingen en voorstellen tot afronding commissie Bestuur;
- Het conceptverslag commissie Bestuur 18 maart 2024;
- De Strategische Agenda commissie Bestuur.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** heeft een aantal mededelingen ten aanzien van toezeggingen omtrent de Provinciale Regietafel Asiel. PS zullen procesmatig worden meegenomen worden in de besluitvorming van de Provinciale Regietafels. Dit jaar hebben er een aantal PRT's plaatsgevonden, onder andere over de Spreidingswet. De cvdK zegt toe dat de samenvattende verslagen van deze tafel in het vervolg na goedkeuring van de PRT worden gedeeld met de Staten, waarbij vertrouwelijke gegevens niet in de verslagen worden opgenomen, zodat de PRT verkennend kan blijven spreken.

85

De heer **Van den Berg** (JA21) bedankt de cvdK voor zijn toezegging. Hij informeert naar de concrete termijn omtrent de aanlevering van deze verslagen.

90 Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat het eerste verslag zal worden gedeeld rond 15 mei 2024.

De **voorzitter** deelt mede dat in het vervolg urgente punten in de Strategische Agenda in het blauw zijn gedrukt.

95

De heer **Van der Heijden** (D66) leest in de Strategische Agenda dat de Uitvoeringsagenda Economie in Q1 2024 als A-stuk toekomt aan de Staten. Eerder is besproken dat dit geen A-stuk zou worden.

100 De **voorzitter** geeft aan dat de Griffie hierop terug zal komen.

105 4 A- agenda Bestuur (bestuur algemeen, Europa **4.a Bestuur Voordracht Referendumverordening (A-agenda Cie Bestuur 22-04-2024)**

Aan PS wordt voorgesteld de referendumverordening tijdelijk buiten werking te stellen en aan de werkgroep burgerparticipatie te vragen om alternatieven, al dan niet in de vorm van een

110 (uitvoerende) referendumverordening, te onderzoeken en met een voorstel te komen. Over dit voorstel is een brief ontvangen van de ingestelde referendumcommissie. PS worden gevraagd te adviseren over de voordracht met het voorstel om de Referendumverordening Noord-Holland 2018 tijdelijk buiten werking te stellen en de werkgroep burgerparticipatie te vragen met nieuwe voorstellen te komen.

115 *Eerste termijn commissie*

De heer **Van der Heijden** (D66) is voorstander van goede participatie vooraf. Daarom is D66 blij dat aan de werkgroep inwonerparticipatie de opdracht is meegegeven om een vernieuwende vorm van participatie in te zetten. Ook is D66 blij met hoe er rondom het PPLG is geparticipeerd. Het
120 voorliggende voorstel is echter een dilemma. Het buiten werking stellen van de verordening terwijl er aan een verbetering wordt gewerkt, lijkt D66 geen goed idee. De verordening dient zo snel mogelijk verbeterd te worden en tussentijds in werking te worden gelaten.

Mevrouw **Alberts** (SP) vindt het goed om de knelpunten op te heffen. "Tijdelijk opheffen" is echter
125 te vaag. Er dient een deadline te worden gesteld aan de werkgroep burgerparticipatie voor het komen met nieuwe voorstellen. Zonder deadline stemt SP niet in met het voorstel.

De heer **De Jong** (50PLUS) is geen voorstander van referenda. De gekozen volksvertegenwoordigers beschikken over voldoende kennis en kunde om de juiste beslissingen te kunnen nemen. 50PLUS is
130 ervoor om de referendumverordening buiten werking te stellen.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt zich in dat geval af waarom 50PLUS dan in juli 2023 voor de motie van JA21 stemde om hernieuwde aandacht te geven aan de uitvoerbaarheid van het referendum.
135

De heer **De Jong** (50PLUS) was het eens met de motie, maar pleit tevens voor de buitenwerkingstelling van het referendum.

De heer **Van den Berg** (JA21) begrijpt de overwegingen van 50PLUS niet meer. Het is opmerkelijk
140 dat een partij voor het onderzoek naar uitvoerbaarheid van het referendum stemt, om er vervolgens voor te pleiten het referendum af te schaffen. Wat gaat hier nou mis?

De heer **De Jong** (50PLUS) stelt dat de Staten beter geïnformeerd zijn dan burgers die deelnemen aan een referendum.
145

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt of hij dan op de steun van 50PLUS kan rekenen voor een evaluatie op het referendum. Daarmee zou 50PLUS toch consistent zijn in haar stemgedrag.

De heer **De Jong** (50PLUS) geeft aan die steun te kunnen verlenen.
150

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) wijst erop dat de afschaffing van het referendum vandaag niet ter discussie staat. Het gaat enkel om het opschorten van het referendum.

De heer **De Jong** (50PLUS) was hiervan reeds op de hoogte.
155

Mevrouw **Engels** (CDA) is voor de tijdelijke en definitieve buitenwerkingstelling van de huidige verordening. Het CDA is niet voor referenda. Eerdere verzoeken voor een referendum zijn door partijen afgewezen en dit is schadelijk voor het vertrouwen in de lokale politiek. Wel is het goed dat de werkgroep burgerparticipatie komt met nieuwe voorstellen voor inspraak, al zal het referendum daar geen onderdeel van moeten zijn.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vraagt of het CDA bedoelt dat het referendum slecht is voor het vertrouwen in de democratie.

Mevrouw **Engels** (CDA) antwoordt dat zodra er een referendumverordening is, de verzoeken die komen aan een referendum onderworpen moeten worden. Doe je dat niet, dan is dat slecht voor vertrouwen in de politiek.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vraagt of zonder deze hiaten het CDA van mening is dat het referendum een goed instrument is.

Mevrouw **Engels** (CDA) is geen voorstander van het referendum. Zodra je echter wel een referendum hebt, is het zaak om deze op de goede manier te gebruiken.

Mevrouw **Alberts** (SP) hoort graag of het CDA het onderdeel van de verordening over weigering van een referendumverzoek op basis van spoedeisendheid geschrapt wil hebben.

Mevrouw **Engels** (CDA) ontkent dit. Het CDA is voor de tijdelijke en definitieve buitenwerkingstelling van de huidige verordening, maar ziet de voorstellen van de werkgroep burgerparticipatie graag tegemoet.

De heer **Van den Berg** (JA21) informeert wat het CDA ervan vindt dat GS met een voorstel komen over zaken die bij PS liggen. En is het niet een gelegenheidsargument omdat het CDA tegen het referendum is, dat er nu van de gebaande weg wordt afgeweken door GS? Had PS hier niet het initiatief in moeten nemen?

Mevrouw **Engels** (CDA) erkent dat dit het instrument van PS is, echter het instrument wordt al zes jaar lang niet meer gebruikt.

De heer **Van den Berg** (JA21) constateert dat het CDA het goed vindt als er van de regels wordt afgeweken omdat het hen goed uitkomt.

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Van den Berg voor zijn eerste termijn.

De heer **Van den Berg** (JA21) hecht eraan dat het referendum door PS regelmatig gebruikt wordt. Het gaat hier immers om de versterking van de democratie. Het voorstel raakt de democratie dan ook tot in het hart. JA21 heeft een aantal punten:

- In de vorige coalitieperiode (2019–2023) is er twee keer een referendumverzoek geweest, over de Regionale Energiestrategie en over de Omgevingsverordening. Het afschaffen van de 600-metergrens tot windturbines was een belangrijk punt dat tot gespletenheid in de provincie heeft geleid. Dat het referendumverzoek niet werd gehonoreerd was een schande en een slecht teken van vertrouwen richting de inwoners van Noord-Holland.

- Voor het buitenwerking stellen van het raadgevend referendum haalt het bestuur een aantal argumenten aan, waaronder: gemeentelijke effecten, uitzonderingsgronden die niet goed zijn beargumenteerd en autorisatiegebruik BRP. Het is vooral opmerkelijk dat deze zaken discrepanties vertonen met het advies van de Referendumcommissie, die reeds in 2022 hele andere adviezen heeft gegeven.
- JA21 staat voor de verordening en voor het referendum in zijn geheel. Het verkleint de kloof tussen inwoners en de politiek en het versterkt de democratie. Het referendum is adviserend aan de besluitvorming en vindt plaats aan het einde van het besluitvormingsproces. Het referendum is een brede volkstelling, in tegenstelling tot participatie waarbij slechts enkele groepen gehoord worden. Het is vooral een noodrem wanneer de representatieve democratie niet meer representatief is. Daarnaast wordt het referendum niet benoemd in het coalitieakkoord, enkel co-creatie en participatie. Van welke gedeputeerde komt dit initiatief? Of komt het van de cvdK? Het viel op dat er een initiatief wordt gedaan door GS over een verordening van PS, terwijl er geen grondslag ligt in het coalitieakkoord.

Statenlid **Gielen** (GL) deelt niet de verontwaardiging dat GS een voorstel doen over iets waar PS bevoegd gezag over zijn. Dit is de normale gang van zaken en GS hebben niets eigenstandig besloten.

De heer **Van den Berg** (JA21) wijst erop dat GS uit het niets een voorstel indient op de verordening van PS. In het voorstel van GS zijn niet de punten van de referendumcommissie meegenomen.

Statenlid **Gielen** (GL) legt uit dat GS simpelweg constateren dat de referendumverordening onvolledig is en daarom de suggestie doen om haar buiten werking te stellen. PS zijn uiteindelijk degenen die besluiten over het voorstel.

De heer **Van den Berg** (JA21) beaamt dat laatste, echter is het een feit dat er een evaluatie aan vooraf had moeten gaan. Daarnaast zou er een duidelijke termijn aan gesteld moeten worden over wanneer de referendumverordening verbeterd zou kunnen worden.

De **voorzitter** vraagt aan JA21 om het betoog te vervolgen.

De heer **Van den Berg** (JA21) constateert dat GS zich nu onterecht mengen in een verordening die bij PS hoort te liggen. Kan de verordening niet geamendeerd worden? Is er een aanzet geweest vanuit een van de coalitiepartijen? Waarom komen de inleiding en de constatering van de voordracht door GS niet overeen met de suggesties van de Referendumcommissie? Waarom kan er niet aan een termijn worden gewerkt waarin de referendumverordening wordt verbeterd?

De Referendumcommissie stelt dat burgerparticipatie in de regel betrekking heeft op betrokkenheid en inbreng van burgers of anderen aan de voorkant van een besluitvormingsproces, terwijl het referendum per definitie betrekking heeft op een concept aan de achterkant. JA21 pleit ervoor om het referendum aan te houden, want dit is simpelweg een aanvulling op participatie. JA21 stelt voor :

1. Een overleg te organiseren met de Referendumcommissie om in gesprek te gaan over de verbeteringen;
2. De verordening te amenderen, mocht het naar PS komen;

3. Te werken aan een duidelijke termijn voor inwerken, buitenwerkingtreding en het verbeteren van het referendum.

250 Statenlid **Hollebeek** (PvdD) merkt op dat PS ook het besluit van GS kunnen amenderen.

De heer **Van den Berg** (JA21) beaamt dit. De Referendumcommissie heeft echter duidelijk voorgesteld om voor het einde van het jaar met een herschreven verordening te komen.

255 De heer **Van der Heijden** (D66) begrijpt niet waarom er wordt gesproken van een "besluit van GS". Het is een voorstel waarop PS een besluit nemen.

De heer **Van den Berg** (JA21) beaamt dit. GS doen een voordracht waar PS vervolgens een besluit over kunnen nemen. Er zijn echter aanwijsbare discrepanties tussen de voordracht van GS en het
260 voorstel van de Referendumcommissie.

De heer **Van der Heijden** (D66) legt uit dat GS, als dagelijks bestuur, simpelweg constateren dat de referendumverordening onvolledig is en daarom met een verbetervoorstel komen.

265 De heer **Van den Berg** (JA21) wijst erop dat in de vorige coalitieperiode is afgesproken dat er een evaluatie komt die erop gericht is om de referendumverordening te verbeteren en de gebreken te verhelpen. Het voorstel om de verordening buiten werking te stellen is te rigouzeus en dit is niet de gepaste weg.

270 De heer **Van der Heijden** (D66) constateert dat JA21 de verordening niet buiten werking wenst te stellen.

Statenlid **De Weerd** (Volt) meent JA21 te horen zeggen voornemens te zijn om de verordening te amenderen.

275 De heer **Van den Berg** (JA21) reageert dat de verordening aangepast kan worden in samenwerking met de Referendumcommissie. Daarnaast kan de voordracht worden geamendeerd.

280 De heer **Becker** (BBB) wijst erop dat tijdens de behandeling van de referendumverzoeken is gebleken dat de referendumverordening op onderdelen niet goed in elkaar steekt en daardoor vrijwel onuitvoerbaar is. Om de juridische legitimiteit te waarborgen, lijkt het BBB raadzaam om de huidige referendumverordening tijdelijk buiten werking te stellen en aan de werkgroep burgerparticipatie te vragen om alternatieven te onderzoeken en met een voorstel te komen, waarbij het tijdspad belangrijk is.

285 De heer **Van den Berg** (JA21) vindt het vreemd om aan de werkgroep burgerparticipatie te vragen om de referendumverordening te evalueren, terwijl de Referendumcommissie daarvoor is opgezet.

290 De heer **Becker** (BBB) reageert dat de partijen die hiervoor verantwoordelijk zijn een aantal zaken over het hoofd hebben gezien. Daarom is het raadzaam om de referendumverordening en de bijbehorende jurisprudentie opnieuw te bekijken.

De heer **Van den Berg** (JA21) is benieuwd waarom BBB in 2023 tegen het voorstel van JA21 heeft

gestemd om hernieuwde aandacht te geven aan dit referendum.

295

De heer **Becker** (BBB) stelt dat het weinig constructief is om te kijken naar stemgedrag uit het verleden. Wanneer iets niet uitvoerbaar is, dient dit te worden herzien.

300

De heer **Van den Berg** (JA21) wil van de BBB weten of zij verrast is door de voordracht en of dit nog voorbij is gekomen in de coalitieonderhandelingen.

De heer **Becker** (BBB) reageert dat het voorstel destijds goed leek. Achteraf bleek dat er toch haken en ogen aan zitten die moeten worden opgelost.

305

De heer **De Vries** (VVD) benadrukt dat het niet verstandig is om ergens mee door te gaan als blijkt dat het niet goed werkt. Daarom is het verstandig om de referendumverordening tijdelijk buiten werking te stellen en om aan de werkgroep burgerparticipatie te vragen om op redelijke termijn met alternatieven te komen. Zo bestaat er een totaalplaatje van de beste manier waarop de inwoners van de provincie betrokken kunnen worden bij de verschillende onderwerpen.

310

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) stelt dat de Referendumcommissie zich kan buigen over het al dan niet repareren van de referendumverordening.

315

De heer **De Vries** (VVD) antwoordt dat de beoordeling tevens op andere vormen van burgerparticipatie moet zien.

De heer **Van der Heijden** (D66) merkt op dat het "totaalplaatje" een combinatie kan zijn van zowel de participatieverordening als de referendumverordening.

320

De heer **De Vries** (VVD) gaat ervan uit dat de werkgroep burgerparticipatie zorgt voor het totaalplaatje van wat de provincie voorstaat met het betrekken van inwoners.

325

Statenlid **Gielen** (GL) wijst erop dat de referendumverordening stamt uit 2018. In de afgelopen jaren is gebleken dat deze verordening onvoldoende heeft gewerkt. Voor beide referendumverzoeken in de vorige collegeperiode werd door PS bepaald dat deze geen doorgang konden vinden. Blijkbaar vertoont de huidige verordening dus gebreken en dit geeft voldoende aanleiding om de verordening buiten werking te stellen.

330

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vraagt of GL het als een nadeel of als reden dat het niet werkt ziet dat PS om dringende redenen een referendum kunnen tegenhouden.

335

Statenlid **Gielen** (GL) legt uit dat uit de voordracht duidelijk naar voren komt dat er juridische en technische gebreken zijn. Daarom is het goed om de huidige verordening te evalueren. Het opschorten van de huidige verordening is wenselijk omdat deze enkel tot frustratie leidt. Het is geen hiaat dat PS een referendum alsnog tegen kunnen houden.

De **voorzitter** verzoekt statenlid Gielen om het betoog voort te zetten.

340

Statenlid **Gielen** (GL) vindt het goed dat de werkgroep burgerparticipatie gaat kijken naar de toekomst van de verordening. Daarnaast zijn er ook andere vormen van inspraak en is het goed om

daar een compleet beeld van te kunnen schetsen. GL stemt in met de voorliggende voordracht.

De heer **Stam** (PvdA) heeft het tijdelijk buiten werking stellen van de referendumverordening opgevat als technische noodzaak. De PvdA is hier dan ook voorstander van. Het is acceptabel dat
345 de werkgroep burgerparticipatie zich hierover buigt. Tegelijkertijd deelt hij de mening van JA21 dat een referendum een andere vorm van betrokkenheid van burgers is dan de participatietrajecten. Wanneer de provincie kiest voor het invoeren van een referendum, dan zal per geval overwogen moeten worden of dit opportuun en technisch kloppend is. Door echter aan de werkgroep burgerparticipatie te vragen om alternatieven, "al dan niet in de vorm van een uitvoerbare
350 referendumverordening", te onderzoeken en met een voorstel te komen, houdt de provincie de mogelijkheid open om geen referendum te hanteren. Dit is onwenselijk. Het in orde maken van de verordening zou door de werkgroep burgerparticipatie moeten worden gemaakt, met tevens een adviserende rol voor de Referendumcommissie. De PvdA denkt aan een termijn van een jaar om de verordening in orde te maken.

355 Statenlid **De Weerd** (Volt) herkent zich in de constatering van de Referendumcommissie: de verordening is technisch onuitvoerbaar. Volt hoort graag van GS wat het verschil in consequenties is tussen tijdelijk intrekken en het permanent opschorten van de verordening. Als voorzitter van de werkgroep burgerparticipatie wijst het lid De Weerd erop dat de werkgroep zich eerder heeft
360 gebogen over de vraag of de werkgroep zich wil buigen over een nieuwe referendumverordening. De werkgroep heeft hier bevestigend op geantwoord. De werkgroep heeft deze vraag dan ook opgenomen in de interne conceptopdracht. PS zullen deze conceptopdracht in mei 2024 ontvangen.

365 Statenlid **Hollebeek** (PvdD) sluit zich aan bij de woorden van JA21 en D66. Het is echter geen schande dat in de vorige Statenperiode de twee verzoeken niet zijn gehonoreerd. Als er spoedeisende redenen zijn, zouden PS het laatste woord moeten hebben over het referendum. De PvdD vindt het niet onterecht dat GS met een voorstel komen, maar het was wellicht handiger geweest om eerst een inventarisatie te laten uitvoeren. In het tweede besluitpunt wordt de ruimte
370 gegeven dat er geen uitvoerbare referendumverordening is en dat is niet in lijn met het eerdere besluit van PS over het referendum als instrument.

Statenlid **De Weerd** (Volt) vraagt: wanneer er geen uitvoerbare referendumverordening mogelijk is, hebben PS dan liever een kapotte referendumverordening of geen referendumverordening?
375

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) reageert dat het aan PS is om al dan niet voor een referendum te kiezen. PS kunnen de verordening aanpassen of het besluit amenderen.

De heer **Dekker** (FvD) wijst erop dat de referendumverordening in de provincie Noord-Holland
380 sinds 2018 bestaat en zwaarbevochten lijkt. Indertijd werd het gezien als triomf van de democratie, maar in de praktijk blijkt de burger zich matig vertegenwoordigd te voelen. Dit heeft te maken met de getraptheid waarmee publieke bestuurders uiteindelijk op posten terechtkomen en met de ongrijpbare processen waardoor de besluitvorming in de praktijk wordt beïnvloed of wordt bepaald. Doordat burgers alleen meepraten en niet meebeslissen, verhogen participatieprocessen
385 de stroperigheid en ondoorzichtigheid van besluitvorming. Het referendum, waarmee de burger zich over een kwestie direct kan uitspreken en kan stemmen, is als aanvullend instrument onmisbaar. Het buitenwerkingstellen van de referendumverordening, zeker zonder een duidelijk

tijdpad, betekent dat het kind met het badwater wordt weggegooid. Dit is een doodzonde. Om de democratie blijvend te versterken, dient de huidige verordening van kracht te blijven.

390

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt welke voorstellen FvD heeft gedaan om de participatie van de provincie te verbeteren.

395 De heer **Dekker** (FvD) reageert dat FvD met name aarzelingen heeft uitgesproken over de manier waarop het participatietraject wordt ingericht. Dit krijgt snel het karakter van een voorlichting en het is in dit geval moeilijk om de werkelijke invloed van de burger te organiseren.

De heer **Van der Heijden** (D66) nodigt de FVD van harte uit om deel te nemen aan de werkgroep burgerparticipatie.

400

De heer **Dekker** (FvD) zal dat voorstel serieus in overweging nemen. Het referendum blijft echter de meeste effectieve manier om burgers direct te involveren in de provinciale politiek.

405 Mevrouw **Moinat** (PVV) wijst erop dat de PVV altijd een warm pleitbezorger is geweest voor het referendum. Dit geeft de inwoners de mogelijkheid om besluiten van PS ongedaan te maken. De PVV vond het een teleurstelling dat in de vorige Statenperiode twee goed gedragen referendumverzoeken zijn getorpedeerd.

410 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of de PVV zich ervan bewust is dat het hier om een raadgevend referendum gaat.

Mevrouw **Moinat** (PVV) is voor alle soorten referenda.

415 De **voorzitter** verzoekt de PVV om het betoog voort te zetten.

Mevrouw **Moinat** (PVV) vond de reactie van de Referendumcommissie opzienbarend en interessant. Eind 2022 heeft deze commissie een advies uitgebracht en het aanbod gedaan om een constructieve bijdrage te leveren om te komen tot een verbeterde versie van de referendumverordening. Daar is tot op heden niks mee gedaan. Hopelijk heeft dit niets te maken met het feit dat de commissie van mening is dat het tijdelijk buiten werking stellen van de verordening niet noodzakelijk is en dat er duidelijke en beperkte termijn gehanteerd zou moeten worden, mocht hiertoe worden besloten. De PVV wenst een termijn te horen voor de actieve verbetering van de referendumverordening. Waarom is er tot op heden geen gebruikgemaakt van het aanbod van de Referendumcommissie? En kan er teruggegrepen worden op de oude verordening wanneer er een referendumaanvraag komt? De PVV steunt het voorstel niet.

425

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

430 Commissaris van de Koning **Van Dijk** heeft diverse vragen en opmerkingen ontvangen over het voorstel van GS om de huidige referendumverordening tijdelijk buiten werking te stellen. Het intact laten van de huidige verordening terwijl er wordt gewerkt aan een nieuwe, brengt risico's met zich mee. Dat betreft technisch-juridische zaken en praktische knelpunten. Dit geniet niet de voorkeur van GS, maar uiteindelijk gaan PS erover.

PS gaan tevens over de termijn van de buitenwerkingstelling van de huidige verordening en het

435 voorstel van de werkgroep burgerparticipatie.

Reagerend op JA21 zegt de cvdK dat het de verordening van PS is en niet die van GS. Er is een technische behandeling geweest over de verordening en er is voldoende duidelijk gemaakt dat de verordening technische mankementen vertoont. Het is de taak van de cvdK om de Staten erop te wijzen wanneer zaken niet goed verlopen. Daarnaast heeft de Referendumcommissie aan GS de
440 opdracht gegeven om na ieder referendum te evalueren.

De Referendumcommissie is door PS vaak aangehaald. Dit betreft een ad hoc commissie die door de Staten zelf is ingesteld. Deze commissie zou in feite pas actief moeten worden op het moment dat er een referendum is gestart en heeft daarbuiten geen formele functie. De evaluatie van de referendumverordening ligt bij PS zelf.

445

De heer **Van den Berg** (JA21) mist de evaluatie op elk referendum, met daarbij de handvatten van de Referendumcommissie.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** is het daar niet mee eens. Middels het voorstel wordt beoogd om PS te laten nadenken over dit besluit. Het voorstel beoogt om de technische en juridische zaken op orde te krijgen. Het is van belang om te voorkomen dat inwoners een referendum aanvragen op basis van de huidige verordening en vervolgens tegen dezelfde problemen aanlopen. De evaluatie van het raadgevende referendum heeft dus wel degelijk plaatsgevonden, maar dit staat los van de politieke evaluatie. Het tweede besluitpunt is dan ook opgeschreven om PS alle ruimte te geven.
450
455 Het tijdelijk buiten werking stellen van de verordening is geen opzet om de verordening in het geheel te laten verdwijnen. Integendeel. Het besluit wordt uiteindelijk genomen door PS.

De heer **Dekker** (FvD) vraagt of het klopt dat niets zo permanent is in het publieke bestuur als tijdelijke maatregelen.

460

Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat wanneer PS besluiten om iets tijdelijk te maken, het de verantwoordelijkheid is van PS om die tijdelijkheid vervolgens op te heffen. Hij adviseert daarom om de werkgroep burgerparticipatie een termijn mee te geven.

465 De heer **Dekker** (FvD) vindt het opmerkelijk dat een verordening buiten werking gesteld zou moeten worden totdat deze gerepareerd is.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** wijst erop dat in de technische sessie de voordracht aan de orde is geweest. Uiteindelijk is het de verordening en het besluit van PS. Daarnaast is het niet zo
470 dat ieder mankement gelijk tot een tijdelijke opheffing van een verordening zou moeten leiden.

De heer **Van den Berg** (JA21) hoort van de cvdK graag wat hem ervan heeft weerhouden om een voorstel of advies in te dienen om de referendumverordening wel direct werkbaar te maken.

475 Commissaris van de Koning **Van Dijk** legt uit dat de wetstechnische en juridische aanpassingen veel inspanning vergen. Om duidelijkheid te verschaffen aan de inwoners, is het advies de verordening tijdelijk buiten werking te stellen. PS dienen een verordening vast te stellen die getoetst kan worden, waardoor er autorisatie komt en de referenda digitaal gehouden kunnen worden. Het advies van GS voorziet daarin het beste. Hij benadrukt verder dat politieke verantwoordelijkheid bij
480 PS moet liggen en dat dit niet bij een andere commissie mag worden neergelegd.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt zich af, wanneer de Referendumcommissie een uitgebreid advies heeft gegeven met alle genoemde gebreken, wat GS ervan heeft weerhouden om dit integraal over te nemen te implementeren.

485

Commissaris van de Koning **Van Dijk** legt uit dat de referendumverordening destijds is vastgesteld door een statenbrede commissie. Daarbij is de Referendumcommissie in het leven geroepen met uitvoerende taken, die van kracht worden wanneer een referendum in gang treedt. Er is dus geen formele grondslag voor de Referendumcommissie om te adviseren en deze commissie is niet de advies gevende commissie van Noord-Holland op het gebied van referenda. In artikel 67 van de verordening staat dat GS na ieder referendum dienen te evalueren wat de wetstechnische en juridische problemen zijn en daartoe dient de Referendumcommissie. Het advies waar JA21 naar verwees is daarmee ongevraagd.

490

De commissaris reageert op de opmerking van de PvdA over de ruimte die het tweede besluitpunt zou geven om de referendumverordening voor altijd te laten verdwijnen. Dit is onjuist en GS gaan hier niet over. Wel wordt er voorgesteld om de werkgroep burgerparticipatie alle ruimte te geven de veranderingen aan te brengen die noodzakelijk zijn. Ook zou er specifieke werkgroep referendumverordening in het leven geroepen kunnen worden, maar daar gaat werkgroep burgerparticipatie over.

495

500

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt hoe de cvdK de overgang tussen de buitenwerkingstelling en de inwerkingstelling voor zich ziet.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat PS hier zelf over gaan. GS hebben enkel geconstateerd dat de verordening niet werkbaar is en voorgesteld om de werkgroep burgerparticipatie de opdracht te geven om verbetervoorstellen te komen. PS kunnen zelf een termijn koppelen aan deze verbetervoorstellen.

505

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) stelt dat door de woorden "al dan niet in de vorm van een (uitvoerende) referendumverordening" de suggestie is gewekt dat de werkgroep burgerparticipatie zou kunnen voorstellen om de referendumverordening te laten vervallen.

510

Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat PS hier zelf over gaan en dit kunnen amenderen. Met het woord "tijdelijk" hebben GS bedoeld te zeggen dat er na de evaluatie een gewijzigde of een andere verordening in werking zal treden, mits PS daartoe besluiten. Het gaat om een tussenbesluit en er is alle ruimte dat het instrument na de evaluatie weer in werking treedt.

515

De commissaris meldt in de richting van de PVV dat het gaat om een raadgevend referendum en niet om een referendum dat beslissingsbevoegdheid geeft aan de burgers. De adviezen van de Referendumcommissie waren aan PS gericht.

520

In reactie op de FvD legt de cvdK uit dat GS adviseren om deze verordening wél tijdelijk buiten werking te stellen omdat de knelpunten breed verweven zijn in de verordening. Buitenwerkingstelling is de beste manier om alle onaanvaardbare risico's te voorkomen.

Mevrouw **Alberts** (SP) is van mening dat de commissie voldoende argumenten heeft gehoord en constateert dat het struikelblok de tijdelijkheid is. Zij stelt voor om de commissie burgerparticipatie eind 2024 de verbetervoorstellen te laten presenteren.

525

De **voorzitter** wijst erop dat het aankondigen van amendementen betekent dat het een

530 bespreekstuk in PS wordt. Hij inventariseert of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is het geval.

Tweede termijn commissie

535 De heer **Van den Berg** (JA21) wil ervoor waken dat wanneer de referendumverordening buiten werking is gesteld, deze nooit meer actief zal worden. JA21 had graag gezien dat er een voorstel was gekomen om met een gewijzigde referendumverordening te komen die wel werkzaam is. JA21 heeft reeds in de vorige Statenperiode gewezen op de gebreken van de huidige referendumverordening. Hij roept PS op om voorafgaand met de Referendumcommissie in gesprek te gaan dan wel het besluit te amenderen totdat het werkzaam is. Mocht de verordening toch buiten werking worden gesteld, dan is eind 2024 een schappelijke termijn. JA21 overweegt dus om 540 een amendement in te dienen.

De heer **Stam** (PvdA) vindt eind 2024 een prima termijn. De werkgroep participatie komt zelden bijeen en dus is het mooi om het tempo op te schroeven. De zorgen van JA21 zijn begrijpelijk. Mede daarom zal de werkgroep burgerparticipatie op zoek gaan naar technische oplossingen voor 545 de technische problemen die er zijn. De termijn van eind 2024 is uitvoerbaar.

Statenlid **De Weerd** (Volt) wijst de heer Stam erop dat hij als een van de leden van de werkgroep kan besluiten wat de werkgroep doet.

550 De heer **Stam** (PvdA) gaf aan waar hij zich zelf hard voor gaat maken.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) hecht eraan dat PNH gebruik blijft maken van referenda, dat de kloof tussen politiek en burger op kan heffen. De PvdD ziet wel degelijk dat het praten over het betrekken bij het nemen van het besluit twee verschillende zaken zijn. De mensen uit de 555 Referendumcommissie hebben juridische en technische kennis van zaken en dus is het raadzaam om hen te laten bijdragen aan een goed besluit. Daarnaast ziet de PvdD de formulering van GS "al dan niet in de vorm van een (uitvoerende) referendumverordening" graag gewijzigd worden. De termijn voor de werkgroep burgerparticipatie van eind 2024 is in orde. De PvdD zou nadrukkelijk willen meegeven dat strenger gezegd mag worden dat PS het referendum in welke vorm wensen te 560 behouden.

De heer **Dekker** (FvD) sluit zich aan bij de woorden van de heer Hollebeek. PS dienen zich erover uit te spreken dat het instrument referendum daadwerkelijk blijft bestaan. Wanneer de verordening toch buiten werking gesteld dient te worden, dan is een harde deadline van eind 2024 gewenst. 565

De heer **De Vries** (VVD) wijst erop dat eind 2024 mogelijk kort dag is. De werkgroep zal zich immers moeten buigen over alle elementen van burgerparticipatie. Een termijn van een jaar is daarom wenselijker.

570 Statenlid **Gielen** (GL) sluit zich aan bij de woorden van de VVD. Eind 2024 is te vroeg om voor de werkgroep burgerparticipatie om met concrete verbeter voorstellen te komen. Daarnaast zou GL niet nu al willen uitspreken dat er per se een referendumverordening terug moet komen. De werkgroep burgerparticipatie dient de ruimte te krijgen om de evaluatie breed in te steken en om te kunnen kijken naar andere vormen.

575

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vindt dat te vrijblijvend. Het instrument is door PS in het leven geroepen en PS dienen zich er hard voor te maken om het te behouden, tenzij PS anders besluiten.

580 Statenlid **Gielen** (GL) hecht eraan om aan te geven dat de referendumverordening wat GroenLinks betreft een mogelijkheid is, maar geen definitief gegeven.

De heer **Van den Berg** (JA21) merkt op dat PNH met partijen als GroenLinks straks geen referendum meer heeft. Dit is een aantasting van de democratie en vandaar de zorgen.

585 Statenlid **Gielen** (GL) heeft er de volste vertrouwen in dat JA21 in de werkgroep burgerparticipatie en bij de verdere evaluatie zal pleiten voor de referendumverordening. GroenLinks staat daar anders in en is van mening dat gekeken moet worden in hoeverre de verordening iets toe kan voegen aan burgerparticipatie. GroenLinks laat de discussie hierover graag bij de werkgroep burgerparticipatie.

590 De heer **Dekker** (FvD) wijst op het onderscheid tussen de politieke discussie over het al dan niet wenselijk zijn van een referendum en de technische discussie over de bestaande referendumverordening. De technische problematiek wordt nu aangegrepen om het instrument referendumverordening ter discussie te stellen en dat is bezwaarlijk en onzuiver.

595 Statenlid **Gielen** (GL) beaamt dat de technische discussie en de politieke discussie losstaan van elkaar.

De heer **Van der Heijden** (D66) is het nog nooit zo woordelijk eens geweest met Forum voor Democratie als vandaag. PS dienen alles op alles te zetten om ervoor te zorgen dat er zo snel mogelijk een werkende referendumverordening ligt. De evaluatie van het referendum kan vervolgens pas plaatsvinden nadat er daadwerkelijk een referendum is gehouden. De participatieverordening mag daarnaast niet betrokken worden bij de huidige discussie.

605 Statenlid **De Weerd** (Volt) attendeert de aanwezigen erop dat er in referendumverordening nadrukkelijk staat dat provincies experimenteren met raadgevende referenda. Een provinciaal referendum is daarmee onbekend terrein en kan niet voor eind 2024 zomaar gerepareerd worden. Het is beter om te kiezen voor geen verordening dan een kapotte verordening. Verder is de werkgroep burgerparticipatie een werkgroep die is ingesteld door de Staten. PS nemen de besluiten dus zelf. De werkgroep heeft reeds een ruime opdracht, namelijk het volgen en adviseren van innovatieve participatie-instrumenten. De referendumverordening zal in de breedte in de werkgroep besproken moeten worden, met aanbevelingen van de Referendumcommissie als vertrekpunt. Volt adviseert om een termijn van 18 maanden op te leggen aan de werkgroep burgerparticipatie om te komen tot verbetervoorstellen.

615 Mevrouw **Moinat** (PVV) zou pleiten voor een termijn van eind 2024.

De heer **Stam** (PvdA) wijst erop dat de inwoners van Noord-Holland reeds in 2018 is beloofd dat er een provinciaal referendum zou komen. Een termijn van 18 maanden is daarom te lang; de PvdA roept op om meer tempo te maken.

620 Statenlid **De Weerd** (Volt) pleit ervoor om in de werkgroep burgerparticipatie de referendumverordening in de breedte te spreken.

625 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt hoelang Statenlid de Weerdt vroeger over zijn knutselopdrachten in het onderwijs deed.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) kan dat niet zeggen voor de knutselopdrachten waarvan niet bekend is wat de uitkomst is.

630 De heer **Van der Heijden** (D66) denkt dat dit sneller kan dan 18 maanden.

635 De heer **De Vries** (VVD) reageert op de opmerking van de heer Stam over het repareren van de verordening het kan ook zijn dat er alternatieven zijn en dat de verordening niet wordt gerepareerd.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) wijst erop dat het ook een alternatief kan zijn dat de fractie het initiatief neemt om een discussienota op te stellen.

640 *Tweede termijn Gedeputeerde Staten*

645 Commissaris van de Koning **Van Dijk** beaamt dat het om twee processen gaat: het stoppen van een referendum (politiek) of het repareren van het referendum (technisch), waarbij het vandaag om het technische proces gaat. In het proces zitten echter niet uitsluitend technische zaken. Als het gaat om het verder uitdiepen van spoedeisend en groot provinciaal belang, dan vereist dit een tussentijdse discussie in PS. De cvdK adviseert om aan de commissie burgerparticipatie te vragen om zo snel mogelijk met een overzicht te komen van de verschillende reparaties die moeten plaatsvinden.

650 De **voorzitter** constateert dat het agendapunt een bespreekstuk wordt in PS.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) licht zijn oproep nader toe. Wanneer PS dit onderwerp nader wensen te bespreken, is het opportuun om daarvoor een discussienota op te stellen.

655 De heer **Van den Berg** (JA21) kondigt aan een aantal amendementen in te dienen op dit stuk.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) zal een amendement indienen op het voorstel van GS.

5 Lunchpauze

660 De **voorzitter** schorst hierop de vergadering tot 13.15 uur voor de lunch.

6 B-agenda Bestuur (bestuur algemeen, Europa)

6.a Bestuur: Jaarverslag Agenda Weerbaar Noord-Holland 2023 (B-agenda Cie. bestuur 22 april 2024)

665 De Agenda Weerbaar Noord-Holland richt zich op het weerbaarder maken van de eigen organisatie en gemeenten tegen criminele ondermijning. Naast reguliere verantwoording in de P&C-cyclus vindt jaarlijks verantwoording plaats richting Provinciale Staten. Het jaarverslag Agenda Weerbaar Noord-Holland 2023 is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten op 5 maart 2024 en ter bespreking aangeboden aan de Commissie Bestuur.

670 Behandelvoorstel:
Het Jaarverslag met de commissie en portefeuillehouder bespreken en een oordeel te geven over de uitvoering van de Agenda Weerbaar Noord-Holland 2023.

Eerste termijn commissie

675 Statenlid **De Weerdt** (Volt) heeft één aandachtspunt onder actielijn 1. Volt ziet graag meer aandacht voor het volgen van de eigen aanbestedingsregels. In het jaarverslag van bevindingen was te lezen dat de interne beheersing op inkoopprocessen nog onvoldoende is. Volt pleit voor een extra check op de weerbaarheid van de provincie.

680 Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) vermeldt dat in het ontwerp voor een nieuw op te richten meldpunt met relevante sleutelfiguren in de organisatie in de lijst met implementatie met type meldingen geen rekening is gehouden met discriminatie. Waarom is dit niet toegevoegd aan de agenda? Daarnaast wil de PvdA duidelijk hebben wat er gebeurt met de quickscan van de ambtelijke weerbaarheid. Welke verbeteringen zijn er aangebracht?

685 Statenlid **Korzelius** (GL) informeert of er nog een vervolg komt op de training voor Statenleden. Op pagina 8 worden zeven categorieën genoemd. Hoeveel meldingen zijn daarop binnengekomen? En wordt dit bijgehouden? En zijn de vakantieparken bij uitstek wel de plekken waar de prioriteit op moet liggen? Mogelijk vormen bedrijventerreinen een hoger risico.

690 De heer **De Vries** (VVD) zou in de toekomst wat dieper in willen gaan op de resultaten. Want "deelnemen aan" en "kennisnemen van" klinken mooi, maar het vervolg ontbreekt. Hierover zou de VVD in de toekomst graag meer over geïnformeerd worden.

695 Mevrouw **Bezaan** (PVV) wijst erop dat het college aangeeft dat er in 2022 een rodedraadanalyse is uitgevoerd op basis van de quickscans. Uit deze analyse zou blijken dat voor veel gemeenten het op orde hebben van een informatie een uitdaging is. Er is gekeken naar de mogelijke inzet van informatiearchitect naar voorbeeld van de provincie Gelderland. Daar liep een pilot om de
700 gezamenlijke gemeenten ondersteunen bij het informatie gestuurd werken. Een dergelijke pilot is in Noord-Holland niet van de grond gekomen omdat er onvoldoende capaciteit is bij de gemeenten. Kan het college aangeven wat de resultaten waren van de Gelderse pilot en waar eventueel liggen voor deze pilot in PNH?

705 Mevrouw **Engels** (CDA) leest helaas dat nog niet is gelukt om alle geplande acties uit te voeren. Hoe wordt hier vervolg aan gegeven?

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) hoort van het college graag of de pilot zoals uitgevoerd in Gelderland niet had kunnen worden uitbesteed.

710 De heer **Dekker** (FvD) kwam niets tegen over het risico van détournement de pouvoir. Bij het RIEC, dat een belangrijke rol speelt bij het tegengaan van ondermijningsactiviteiten, worden verschillende diensten bij elkaar gezet die informatie hebben, alleen lopen de machten en bevoegdheden van deze diensten dan mogelijk door elkaar heen. Dit risico moet onderkend
715 worden.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) merkt op dat ondermijning ook vaak onbewust gebeurt. In hoeverre maakt dat onderdeel uit van deze agenda? En wat is het daadwerkelijke resultaat van alle inspanningen?

720

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Commissaris van de Koning **Van Dijk** benadrukt dat het college altijd veel aandacht besteedt aan ondermijning en weerbaarheid van het openbaar bestuur en het ondersteunen van gemeenten daarbij. Regelmatig komt de koplopersgroep van 44 burgemeesters bijeen om de problemen provinciebreed te bespreken en in gang te zetten.

725

Ten aanzien van de inkoopprocessen wordt er op dit moment onderzoek gedaan naar de integriteit van gegadigden op grond van de Wet Bibob bij aanbestedingen van de provincie. Dit komt bovenop de middelen die Inkoop zelf inzet. De eigen aanbesteding heeft wel degelijk aandacht bij de provincie.

730

In het jaarverslag valt discriminatie onder grensoverschrijdend of ongewenst gedag.

Met de quickscan wordt aan alle activiteiten in het verbeteren van de weerbaarheid en de integriteit opvolging gegeven. Daarnaast is er een integraal kernteam vanuit de verschillende sectoren die aan de slag gaan met de eigen aanbevelingen. Alle gemeenten is een quickscan aangeboden. Het is van belang dat men er herhaaldelijk op wordt gewezen dat iedereen soms onbewust onbekwaam kan zijn. Er zijn voor het verslag specifieke kaarten gemaakt waarop men kan zien wat de verschillende vormen van ondermijning kunnen zijn.

735

Het integrale meldpunt is nog in oprichting. De zeven categorieën op pagina 8 maken voorsnog rapportages op verschillende plekken. Met de komst van het meldpunt kan dit bij elkaar worden gebracht en meer inzichtelijk worden gemaakt. Als de behoefte er is, gaat het college graag in overleg met de Griffie over de training geweld en agressie.

740

Ondersteuning van gemeenten is bij dit jaarverslag een van de kerndoelen, maar eerlijkheid gebiedt te zeggen dat niet alle gemeenten over voldoende capaciteit beschikken. Vaak is het belangrijk om de ondersteuning vanuit de gemeentesecretaris richting de hele organisatie te laten lopen.

745

Met de provincie Gelderland is afgestemd over de informatiearchitect en het is duidelijk geworden dat heel veel gemeenten nog niet klaar zijn om met een informatiearchitect aan de slag te gaan. Er worden nieuwe ondermijningsplannen gemaakt samen met gemeenten en RIEC.

Het college gaat door met de openstaande acties. Capaciteit is vaak een issue, ook bij gemeenten. Wel zijn er een aantal mooie initiatieven, bijvoorbeeld in het Gooi, waar middels een bestuurlijk interventieteam een aantal gemeenten samen gaan werken om de capaciteitsproblemen op te lossen.

750

Ten aanzien van het détournement de pouvoir legt de commissaris uit dat alles binnen het RIEC gebeurt, binnen de richtlijnen gaat van wat kan en mag. De informatiepunten zijn er echter juist ook om van elkaar te leren en om kennis te delen. Dit voorkomt dat de ene dienst bepaalde zaken niet ziet waar een andere dienst wel kennis van heeft. het RIEC biedt daarmee duidelijkheid en scherpte, waarmee ondermijnende activiteiten worden tegengehouden.

755

De heer **Dekker** (FvD) constateert dat er wordt samengewerkt tussen diensten om ondermijning zo goed mogelijk te bestrijden vanuit diverse invalshoeken. Dit is logisch, maar er zou aandacht moeten zijn voor de verleidelijkheid en het risico om van de kennis van een andere dienst gebruik te maken wanneer je daar zelf nooit kennis van zou hebben gehad. Een dienst zou hierdoor over de grens van haar verantwoordelijkheden heen kunnen stappen.

760

765 Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat ook de overheid natuurlijk geen informatie mag misbruiken. Men mag er dan ook van uitgaan dat dit goed geregeld is. Het RIEC is in het leven geroepen juist om te voorkomen dat er ongebreidelde informatie-uitwisseling tussen organisaties zou kunnen zijn. Het RIEC biedt een mogelijkheid om beter te kunnen samenwerken en om misstanden in de samenleving vroegtijdig te kunnen opsporen.

770 Voor de vakantieparken heeft het college een handleiding gemaakt, zodat gemeenten bij het opbouwen van de informatiepositie zich kunnen krijgen op de activiteiten op en rond de vakantieparken. Op bedrijventerreinen zijn er structuren zoals de BIZ waardoor er afspraken gemaakt kunnen worden rondom veiligheid en andere zaken. Bedrijventerreinen zijn hier dus minstens zo belangrijk als de vakantieparken.

775 Het college erkent dat ondermijning vaak onbewust plaatsvindt. De trainingen voor ambtenaren zien hier dan ook op, zodat de kans wordt verkleind dat men onbewust criminele activiteiten faciliteert. Ook werkt de Wet Bibob als poortwachter en worden de gemeenten gestimuleerd om met Bibob-beleid te komen.

780 De heer **Hollebeek** (PvdD) wijst erop dat veel gemeenten tegen capaciteitsproblemen aan lopen. Hebben zij voldoende capaciteit om Bibob-beleid te ontwikkelen?

Commissaris van de Koning **Van Dijk** beaamt dat dit een probleem is. De provincie kan echter niet alle Bibob-onderzoeken voor de gemeenten doen. Daar zijn gemeenten zelfstandig
785 verantwoordelijk voor. Daarom moet er binnen de gemeenteraden worden gesproken over ondermijning, weerbaarheid en integriteit. Zo ontstaat er ruimte om geld te reserveren voor Bibob-beleid. Integriteit is dus met name onderwerp van gesprek, ook tussen bestuurders.

Mevrouw **Alberts** (SP) vraagt of bij het delen van de kennis over Bibob gemeenten erop worden
790 gewezen dat zij in hun APV moeten opnemen dat er bepaalde vergunningen moeten zijn.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat er aandacht is voor de benodigde grondslag voor het starten van een Bibob-onderzoek. Belangrijker is dat er überhaupt Bibob-beleid is in
gemeenten.

795 De heer **Becker** (BBB) vraagt of het niet de taak is van de provincie om te zorgen dat gemeenten voldoende middelen en capaciteit hebben voor het ontwikkelen van Bibob-beleid, mede vanwege het waterbedeffect.

800 Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat het waterbedeffect inmiddels gerepareerd in de Wet Bibob: burgemeesters mogen informatie uit een onderzoek delen met andere burgemeesters. De provincie kan niet treden in de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Wel kan de provincie ondersteunen en faciliteren. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleid, maar de lijntjes zijn kort.

805 Daarnaast heeft de commissaris onlangs met de verantwoordelijke bestuurders overlegt over een Noord-Hollandweerbaarheidsnorm. Er komt een basisweerbaarheidsnorm voor de provincie en er is ruimte voor gemeenten om naast de basisnorm aanvullende normering vast te stellen daar waar nodig.

810 De **voorzitter** constateert dat de commissie positief oordeelt over het jaarverslag.

6.b Bestuur: C naar B verzoek VOLT Communicatiestrategie 2024–2027

815 In de Statenvergadering 8 april kreeg de motie vreemd over het lobbyregister negatief advies van het college. Hij was overbodig omdat dit al onderdeel zou zijn van de communicatiestrategie 2024–2027. Maar, het lobbyregister staat er niet in. Wel werd het belang van transparant en goed bestuur door het college gedeeld. In de communicatiestrategie 2024–2027 staat was de provincie daaraan wil doen. Van Volt is voor de communicatiestrategie 2024–2027 een van C naar B verzoek ontvangen.

820 De volgende vragen zijn door Volt geformuleerd:

- Wat vinden de andere fracties en portefeuillehouder van de inspanningen als het gaat over 'vertrouwen door transparantie'?
- Wat vinden andere fracties en portefeuillehouder van bijgevoegde motie dat oproept tot een lobbyregister? Dat is een register waarin bestuurders publiceren met welke
825 belangengroepen zij spreken, en waarover.
- Wat zouden andere fracties en portefeuillehouder aan het kopje 'vertrouwen door transparantie' willen toevoegen of weghalen?

Voorstel voor behandeling:

830 De geformuleerde vraagpunten over het onderdeel vertrouwen door transparantie uit de communicatiestrategie en het voorstel voor een lobbyregister met de commissie en gedeputeerde bespreken.

Eerste termijn commissie

835 Statenlid **De Weerd** (Volt) vraagt allereerst aandacht voor mensen met een visuele en/of auditieve beperking en mensen die moeite hebben met het volgen van gesproken Nederlands. Ondertiteling bij filmpjes en debatten van de provincie laat zien dat met deze mensen rekening wordt gehouden. Ten aanzien van het lobbyregister wijst Volt erop dat gesprekken met lobbyisten niet gevolgd kunnen worden. Belafspraken en contact met lobbyisten kunnen momenteel niet worden gevonden.
840 Volt pleit ervoor om per week een lijst te publiceren met welk collegelid wanneer, met welke organisatie en over welk onderwerp heeft gesproken.

845 Mevrouw **Oulad Hadj** (Volt) is voorstander van transparantie en openbaarheid, maar kijkt kritisch naar de praktische uitvoerbaarheid en noodzaak van specifieke voorstellen omtrent het lobbyregister. De PvdA streeft naar een effectieve en efficiënte overheid, waarbij de focus ligt op belangrijke zaken. Een lobbyregister past daarbij. Tegelijkertijd lijkt het de PvdA niet nodig om gedetailleerd inzicht in de agenda's van de collegeleden te krijgen. Het zou goed zijn als de bureaucratische druk niet te hoog wordt en een minder brede afbakening helpt daarbij.

850 De heer **Dekker** (FvD) vindt het een goed idee van Volt mits daar ook de non–gouvernementele organisaties bij worden betrokken. Het is belangrijk om te weten waarmee bestuurders zich laten verstaan en door wie ze zich laten voeden met informatie.

855 Statenlid **Gielen** (GL) merkt op dat naar aanleiding van het onderzoek van Open van vorig jaar GroenLinks vragen heeft gesteld over extra transparantie van provinciaal bestuur. Vanwege de overwegingen van de motie kan GroenLinks zich er nog niet in vinden. Het is een goed idee om

transparanter te zijn over de gesprekken, maar de praktische uitwerking lijkt een obstakel. Mogelijk heeft het college ideeën over de stappen die hieromtrent kunnen worden gezet.

860 De heer **De Vries** (VVD) vindt het een sympathiek voorstel op de openheid te vergroten, maar het is reeds een verantwoordelijkheid van GS om melding te maken van zaken die daartoe aanleiding geven. Er zijn al voldoende instrumenten om inzicht te geven in de gesprekken van GS en de praktische uitvoering staat mogelijk in de weg. Het stuk van Volt lijkt bovendien uit een bepaald wantrouwen richting GS te zijn geschreven.

865 De heer **Valk** (BBB) reageert op de drie vragen van Volt. BBB gaat uit van vertrouwen in de portefeuillehouders en ziet geen aanleiding om daarop meer controledruk op uit te oefenen. De agenda's van GS en de cvdK zijn openbaar en dit vindt BBB voldoende. Niet elke stap van het college hoeft gecontroleerd en verantwoord te worden. Dit gaat in de kosten lopen. Bovendien kan er altijd een Woo-verzoek worden ingediend.

870 Statenlid **De Weerd** (Volt) legt uit dat het idee voor een lobbyregister niet is ontstaan vanuit wantrouwen. Het gaat om "trust but verify". Kan de BBB zich er wel in vinden als de bureaucratische druk wordt geminimaliseerd?

875 De heer **Valk** (BBB) vindt het ook met minimale bureaucratische druk onnodig om een lobbyregister bij te houden. De BBB ziet geen voorbeelden die aanleiding geven om dit lobbyregister nu te gaan bijhouden.

880 Het lijkt Statenlid **De Weerd** (Volt) beter om incidenten te voorkomen dan om het eerst goed mis te laten gaan. PS hebben immers een controlerende taak.

De heer **Valk** (BBB) reageert dat men niet alle ongelukken in de wereld kan voorkomen met regels en controle. BBB gaat uit van vertrouwen en integriteit van de bestuurders.

885 Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) vraagt aan de BBB of het lobbyregister niet juist een meerwaarde heeft en veel toevoegt.

De heer **Valk** (BBB) denkt niet dat het veel toevoegt. Als een bestuur iets wenst te delen, dan kan dat. PS hoeven niet direct alles te weten.

890 Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) denkt dat PS daarmee in een afhankelijkheidspositie komen. Moeten PS niet zo veel mogelijk informatie vergaren om goede controle uit te oefenen?

895 De heer **Valk** (BBB) reageert dat PS voldoende middelen hebben om te weten wat PS moeten weten.

De heer **De Vries** (VVD) vult aan dat in de agenda's van de leden van GS staat aangegeven met wie zij spreken. Men kan hier voldoende informatie uit halen.

900 Mevrouw **Bezaan** (PVV) stelt dat het belangrijk is voor burgers om te kunnen zien waar burgers zich mee bezig houden.

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) pleit voor transparantie in het lobbycircuit en is voor het

lobbyregister, ondanks de bijkomende kosten. Een lobbyregister geeft de mogelijkheid om te
905 weten wie de lobbyisten zijn.

Mevrouw **Alberts** (SP) roept de aanwezigen op om het rapport Schoon Schip erop na te slaan. Dit
geeft een beeld van wat er zou kunnen gebeuren wanneer de provincie niet voldoende maatregelen
treft. Daarnaast valt er niets te Woo'en als niet bekend is om wie het gaat. Men kan dan niets
910 benoemen. Het lobbyregister is daarom een kleine moeite.

Mevrouw **Engels** (CDA) vindt het kopje "Vertrouwen door transparantie" een beetje bijzonder. Uit
onderzoek blijkt niet dat transparantie, zeker als het gaat om politieke besluitvorming, bijdraagt
aan dat vertrouwen. Waarom zou het lobbyregister meer vertrouwen geven in de politiek? Het CDA
915 is niet tegen een lobbyregister, maar ziet de effectiviteit ervan minder. Het CDA beoordeelt liever
het resultaat van de lobby in nieuw beleid dan de lobby op zich.

De heer **Van der Heijden** (D66) stelt dat het openbaar maken van de agenda's al fungeert als een
lobbyregister. Daarnaast is het de vraag hoe een lobbyregister praktisch wordt uitgevoerd.
920

Statenlid **De Weerdt** (Volt) reageert dat in de openbare agenda's geen namen van specifieke
organisaties of bedrijven staan. Daarnaast zijn de openbare agenda summier en is lobbyen
subtieler dan de formele vergaderingen die vermeld staan in de agenda's.

925 Statenlid **Hollebeek** (PvdD) stelt dat GS soms informele gesprekken voert die interessant zijn voor
de burger. Dit betekent echter niet dat alle gesprekken openbaar hoeven te zijn. Daarnaast is de
insteek van Volt niet geweest om dit voorstel vanuit wantrouwen te doen, maar juist uit
vertrouwen. Wat de Communicatiestrategie betreft is het wenselijk dat GS ook eens op
zaterdagochtend naar de markt of op zondagmiddag naar het voetbal gaan. Daar spreekt men
930 andere mensen dan in een georganiseerde zaal.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Commissaris van de Koning **Van Dijk** duidt zijn standpunt aan de hand van een voorbeeld. Hij heeft
935 afgelopen week een regiobezoek gebracht aan de Gooi en Vechtstreek en gesprekken gevoerd met
alle gemeenten aldaar. Hij heeft daarnaast gesproken met burgemeesters, wethouders, de Spaanse
koning Felipe en koningin Letizia, het bedrijfsleven en de Haagse politiek, Ronald Koeman, Frenkie
de Jong, leden van de MRA, twintig leden van het Europees Comité van de Regio's en de nieuwe
burgemeester van Heemstede. Met andere woorden, het lobbyregister is geen wondermiddel. PS
940 heeft een informatierecht en kunnen daarmee GS en de commissaris ten alle tijden ter
verantwoording roepen. Alles wat GS en de commissaris doen is daarmee transparant te maken.
Een lobbyregister daarentegen zou tot discussie leiden. De wijze waarop de agenda's worden
gepubliceerd, kunnen mogelijk transparanter worden gemaakt, maar er is geen enkele reden om
zaken niet transparant te houden en maken. De beste transparantie is openbaarheid aan de
945 voorkant.

De kwestie Schoon Schip, inmiddels meer dan achttien jaar geleden, heeft veel pijn veroorzaakt
binnen de provinciale organisatie en heeft ervoor gezorgd dat PNH jaren op slot heeft gezeten. Tot
op de dag van vandaag heeft men moeite met deze zaak en bovendien had een lobbyregister dit
nooit kunnen voorkomen. Degene die de fout beging, heeft dat immers willens en wetens gedaan
950 middels een schaduwadministratie.

955 Statenlid **De Weerdt** (Volt) is ten eerste blij dat de commissaris pleit voor transparantie in het openbaar bestuur. Toch blijkt de commissaris een verkeerd beeld te hebben van het lobbyregister. Dit register is bedoeld voor de gesprekken met belangengroepen, waarbij met een paar woorden wordt aangeduid wat het onderwerp van gesprek is geweest. Kan de commissaris zich hier wel in vinden? En kan hij toezeggen om met een andere oplossing te komen?

960 Commissaris van de Koning **Van Dijk** is van mening dat het proactief openzetten van de agenda's voldoende is. Hij kan dus niet toezeggen om met een andere oplossing te komen. Wel heeft hij aangegeven bereid te zijn om te kijken of het openzetten van de agenda's beter kan, mocht dat nodig zijn.

965 Mevrouw **Alberts** (SP) legt uit dat haar woorden over de kwestie Schoon Schip een reactie was op de inbreng van de BBB. Daarin werd namelijk gesteld dat er nog nooit iets is gebeurd rondom transparantie.

970 Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat dit desalniettemin een aanleiding is voor het hebben van een lobbyregister. Iemand die bewust fraudeert zal enkel het lobbyregister gebruiken om een ander beeld te scheppen dan er in werkelijkheid gebeurt.

Mevrouw **Alberts** (SP) zegt dat hoewel een dergelijke fraudezaak niet voorkomen kan worden met een lobbyregister, kunnen dat soort situaties wel worden voorkomen. Wanneer iemand bewust is van gerichte ogen, kan het gedrag anders worden.

975 Commissaris van de Koning **Van Dijk** was actief bij de FIOD en heeft daar geleerd dat mensen die willens en wetens aan het frauderen zijn, de bovenwereld gebruiken om in de onderwereld centjes te verdienen. Een mooi lobbyregister kan dus nooit een oplossing zijn voor fraude en corruptie.

980 *Tweede termijn commissie*

De heer **Dekker** (FvD) had zich niet gerealiseerd dat de agenda's van de commissaris en de GS-leden openbaar zijn. In dat geval ziet hij geen toegevoegde waarde van een aanvullend lobbyregister.

985 De heer **Valk** (BBB) merkt op dat de SP hem woorden in de mond heeft gelegd. Hij vroeg naar een voorbeeld dat aanleiding gaf voor een lobbyregister en stelde niet dat er nog nooit iets is misgegaan.

990 Mevrouw **Bezaan** (PVV) sluit zich aan bij de woorden van FvD.

Mevrouw **Alberts** (SP) stelt voor om in het lobbyregister tevens de activiteiten van fracties mee te nemen.

995 Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) stelt dat de provincie ook een lobbyregister zou kunnen opzetten als de gemeente Utrecht dit reeds heeft gerealiseerd.

Statenlid **Gielen** (GL) hoort van de commissaris graag een reflectie op hoe het nu gaat en of er nog

verbeteringen mogelijk zijn. GroenLinks kan zich vinden bij de woorden van de commissaris.

- 1000 Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vindt het belangrijk dat PS dergelijke gesprekken met elkaar voeren en wil Volt bedanken voor het agenderen van deze discussie.

- 1005 Statenlid **De Weerd** (Volt) wijst erop dat in de gemeenteraden van Amsterdam en Utrecht het voorstel voor een lobbyregister met een ruime meerderheid is aangenomen. Daar wordt echter wel geworsteld met de bureaucratische druk en de kosten. Volt beoogt voor PNH daarom een lobbyregister waarin er voor een overleg met een belangengroep in het register wordt opgenomen: "Dinsdagmiddag heb ik gesproken met belangengroep x over onderwerp x op locatie x." Dat zou voldoende zijn voor het lobbyregister.

- 1010 De heer **Van der Heijden** (D66) denkt dat dit het doel voorbij zou schieten. Belangengroepen zouden officiële overleggen met GS omzeilen, om dit vervolgens op een ander moment te voeren. D66 vindt het voldoende om de agenda's openbaar te maken.

- 1015 Statenlid **De Weerd** (Volt) reageert dat het effect van een lobbyregister nog niet bekend is, behalve dat er openbaar wordt gemaakt met wie er gesproken is. Volt kijkt naar de bureaucratische druk en komt mogelijk met een aangepaste motie.

7 Rondvraag Commissaris van de Koning A. van Dijk

- 1020 De heer **De Vries** (VVD) beoogt met zijn rondvraag een juiste weergave van het proces rondom het jaarverslag van de cvdK te realiseren. Mogelijk kan er een correctie komen op het jaarverslag 2023 van de cvdK.

- 1025 Commissaris van de Koning **Van Dijk** legt uit dat het advies dat is uitgebracht over het vernietigingsbesluit, ondanks dat dit niet is overgenomen door de minister, blijft zoals het is. De minister heeft hierover het laatste woord. Het woordje "tenzij" is door PNH uitgelegd als "een verzoek dat niet voldoet aan de eisen van de gedragscode komt in aanmerking voor vernietiging". De minister adviseert om een nadere toelichting te schrijven op de gedragscode dat "tenzij" uitgelegd moet worden zoals de minister dat doet. Er hadden dus twee richtingen gekozen kunnen worden.

- 1030 De heer **De Vries** (VVD) merkt op dat de indruk ontstaat dat de betreffende gemeente de fout is ingegaan en dat dit door de minister is rechtgezet. Er moet duidelijk gemaakt kunnen worden dat de gemeente niet onjuist heeft gehandeld.

- 1035 Commissaris van de Koning **Van Dijk** reageert dat van de 35 raadsleden er 15 een verzoek hadden ingediend voor vernietiging. PNH moet dat in behandeling nemen en advies uitbrengen, maar de minister komt met een uiteindelijk oordeel. Het rectificeren lijkt erop alsof PNH een verkeerd advies heeft gegeven.

- 1040 **8 B-agenda ICT en Data, IPO bestuur VERVALLEN**

–

9 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Statenlid **De Weerd** licht toe. Op 25 maart 2024 is PNH getroffen door een DDoS-aanval. De

- 1045 provincie maakt veel gebruik van digitale technologie als het gaat over operationele processen. Volt is bezorgd over de veiligheid van deze digitale technologie en de processen. Twee vragen:
- Voelt GS ook de urgentie om digitale veiligheid, met name rond operationele technologie, te waarborgen?
 - Wat vindt GS er in het licht van de DDoS-aanval ervan dat digitale veiligheid naar
- 1050 marktpartijen is geoutsourced?

Gedeputeerde **Beemsterboer** voelt de urgentie van de digitale veiligheid zeer sterk. GS spannen zich in om te voldoen aan de Wet Bio en de NIS2-regelgeving, ondanks het feit dat het Rijk heeft aangegeven dat met name de laatste lastig is om aan te voldoen. Voor de NIS2-regelgeving heeft de provincie een toezichthoudende rol richting gemeenten en waterschappen. Dit vraagt echter om

1055 enige tijd.

Het is gebruikelijk dat digitale veiligheid wordt geoutsourced naar commerciële partijen, ook in het licht van de DDoS-aanval. De provincie kan niet zelf virusscanners ontwikkelen die beter voldoen aan de digitale veiligheidseisen dan de marktpartijen dat kunnen. De Engelse partij Darktrace doet bijvoorbeeld onderzoek naar de digitale weerbaarheid en veiligheid rondom de operationele

1060 technologieën van de provincie.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) vraagt wat er wordt bedoeld met "aan NIS2-wetgeving voldoen in 2024". En ziet de gedeputeerde reden om provinciaal digitaal veiligheidsbeleid op te stellen, gelegd op het feit dat de provincie sluizen en bruggen bedient?

1065 Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat alle landen in oktober 2024 moeten voldoen aan NIS2-regelgeving, maar dat het Rijk heeft aangegeven dat dit te snel is. Op dit moment is er reeds informatiebeveiligingsbeleid. Hij zegt toe dit beleid toe te sturen aan PS. Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan een actualisatie van het informatieveiligheidsbeleid, dat ingaat op de

1070 veiligheidseisen van de NIS2 en dat wordt verwacht in de zomer van 2024.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) vraagt of daar een zienswijze voor moet worden gegeven.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert dat het nieuwe digitale veiligheidsbeleid tijdens de zomer voorligt in GS, maar dat nog niet helder is of en wanneer de besluitvorming richting PS gaat. PS worden in elk geval geïnformeerd.

1075

De **voorzitter** suggereert om het nieuwe digitale veiligheidsbeleid op te nemen in de Strategische Agenda.

1080 Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat het dan een C-stuk wordt.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) is er content mee wanneer dit punt een C-stuk wordt.

1085 De **voorzitter** schorst hierop de vergadering tot 14.45 uur.

10 B-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

10.a Financiën: C naar B verzoek BBB: Weeffouten huidig verdeelmodel en vervolgstappen herijking verdeelmodel provinciefonds (C-agenda Cie Bestuur 18-03-2024)

1090 Op dit moment wordt er door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de

12 provincies gesproken over het provinciefonds en het daar bijhorende verdeelmodel. Er is afgesproken Provinciale Staten regelmatig te informeren over de ontwikkelingen op dit dossier. Middels deze brief worden Provinciale Staten door GS geïnformeerd over de laatste stand van zaken en welke vervolgstappen er ondernomen worden.

1095

Voor deze brief is van BBB een van C-naar B verzoek ontvangen. Doel van de behandeling is met de commissie en gedeputeerde de oplossingsmogelijkheden te bespreken voor de weeffout in het verdeelmodel die sinds 2017 aan de orde is. Daarvoor zijn door BBB een aantal vraagpunten geformuleerd ter bespreking in de commissie en een aantal vragen aan gedeputeerde.

1100

Voorstel voor behandeling:

Aan de hand van de geformuleerde vragen de voortgang op het dossier weeffout verdeelmodel Provinciefonds met de commissie en gedeputeerde bespreken.

1105

Eerste termijn commissie

1110

De heer **Valk** (BBB) wijst erop dat er door het ministerie van Binnenlandse Zaken momenteel een nieuw verdeelmodel voor de provinciefonds wordt besproken. PNH en PZH hebben op 1 maart 2024 gezamenlijk een brief gestuurd aan de minister over de reparatie van de zogenaamde weeffout vervoersregio en jeugdzorg in het Provinciefonds. In de brief is vermeld dat PNH vanaf de start van het onderzoek erop heeft vertrouwd dat de weeffout zal worden hersteld bij de invoering van het nieuwe verdeelmodel. Tussen 2016 en 2021 is er door het ministerie niets gedaan om het probleem op te lossen en BBB begrijpt daar niets van. Waarom worden de koppeling van de in 2016 ontstane weeffout en de oplossing daarvan gekoppeld aan de huidige besprekingen van het Provinciefonds? In 2017 heeft de Raad van het Openbaar Bestuur een advies opgesteld waarin gesteld is dat de in 2016 afgesproken verdeling tijdelijk houdbaar zou zijn en binnen twee jaar herzien zou moeten worden. Er is nog steeds geen zicht op de oplossing en daarom doet PNH nu een klemmend beroep op de fondsbeheerder om deze weeffout te repareren. De conclusie van de brief is dat de gevolgen van de weeffout onacceptabel hoog zijn geworden. Het zou logisch zijn als de oplossing zou worden gezocht in de tijd van de oude verdelingsmethodiek. In het eindrapport van Cebeon van 2023, genaamd Herijking Provinciefonds, is op pagina 14 te lezen dat de huidige verdeling een aantal historische weeffouten bevat en dat bij de overheveling van de jeugdzorg van het Provinciefonds naar de gemeentefonds een aantal provincies onevenredig is benadeeld en dat dit nooit is hersteld. BBB ziet dat de gedeputeerde haar best doet, maar er moet nu doorgepakt worden. BBB zoekt hiervoor steun bij de andere fracties.

1115

1120

1125

PNH heeft het voornemen om voor de duur van 1 jaar en 1 dag een lening van € 70 miljoen aan te gaan voor het oplossen van het tijdelijke liquiditeitsprobleem in 2024. De betreffende weeffout leidde tot een tekort van minimaal € 75 miljoen. Drie aanvullende vragen:

1130

- Is het geld van de weeffout reeds verdeeld over de andere provincies? Verwacht de gedeputeerde dat het geld ooit naar de PNH komt en, zo ja, kan het bedrag dan toegeschreven worden aan de algemene middelen?
- Hebben de gemeenten in Noord-Holland wel de juiste financiële middelen gekregen voor de jeugdzorg?
- Zijn er bezuinigingen doorgevoerd bij de Vervoersregio omdat er te weinig geld beschikbaar was en, zo ja, hoe is dit te herstellen?

1135

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Moinat** (PVV) sluit zich geheel aan bij de woorden van de BBB en schaart zich volledig achter de gestelde vragen.

1140

De heer **Van der Heijden** (D66) stelt dat bij lobby de boodschap op de juiste plekken, op de juiste toon en op de juiste tijd moet worden gebracht. Wat dat betreft biedt de gezamenlijke brief van PNH en PZH voldoende vertrouwen. Heeft de BBB dit punt tevens onder de aandacht gebracht bij de andere provincies waar zij in het dagelijks bestuur plaatsnemen?

1145

Het heeft mevrouw **Uiterwijk** (JA21) enigszins verbaasd om te zien dat het nieuwe verdeelmodel in 2016 is vastgesteld, dat de eerste fout wordt geconstateerd in 2017 en dat er vervolgens een advies komt van de Raad van Bestuur om dit binnen twee jaar op te lossen. Na alle nieuwe verdeelmodellen bestaat het probleem nog steeds, met het risico dat dit PNH € 75 miljoen kost.

1150

Waarom denken GS dat deze brief wel effect hebben? Door deze weeffout lopen de beide provincies fors geld mis en dit is uiterst onwenselijk. Welke borging bieden GS dat het dit keer wel lukt? En wat doen GS als er per 1 januari 2025 opnieuw niets is gewijzigd?

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) bedankt BBB voor het agenderen van dit punt. Het is bijzonder dat het zolang duurt op de weeffout te verhelpen en daarom heeft 50PLUS een paar vragen:

1155

- Wat heeft PNH gedaan om de verdeling te halen? Hoe is dat gegaan bij gedeputeerden van vorige periodes?
- Welke rol heeft de IPO gespeeld bi deze kwestie?
- Naar welke begunstigde zijn de middelen gegaan?

1160

- Wat is de PNH tekortgekomen op de twee beleidsterreinen jeugdzorg en vervoer?

Mevrouw **Engels** (CDA) sluit zich aan bij de vragen zoals gesteld door BBB. Het is zaak om de weeffout zo snel mogelijk te herstellen. Het CDA steunt de inzet van GS om de weeffout zo spoedig mogelijk te herstellen. Er mag niet worden gewacht tot een nieuw verdeelmodel.

1165

Statenlid **Korzelijs** (GL) stelt dat het absurd is dat de affaire zo lang duurt. Er had veel eerder actie ondernomen moeten kunnen worden. GL sluit zich aan bij de vragen van de BBB. Zijn er recente ontwikkelingen naar aanleiding van de brief van PNH en PZH van 1 maart 2024?

1170

Statenlid **Van den Bogaerde** kan zich niet voorstellen dat er iemand tegen het herstellen is van de € 75 miljoen kostende weeffout. Volt vraagt zich echter af of dit niet in een rondvraag behandeld had kunnen worden.

1175

De heer **De Vries** (VVD) merkt op dat het handelen van het Rijk in dezen geen schoonheidsprijs verdient. De VVD is blij met de inzet van de portefeuillehouder, die niet alleen zelf actief met de brief bezig is geweest, maar die daar ook samen met PZH het overleg over voert. Hij sluit zich aan bij de woorden van D66.

1180

De heer **Stam** (PvdA) zou graag stil willen staan bij de strategie van PNH om het Rijk in beweging te krijgen. Op welke wijze kunnen PS het college ondersteunen bij deze strategie? Mogelijk moet deze opnieuw worden afgestemd.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

- 1185 Gedeputeerde **Rommel** begint haar beantwoording met de opmerking blij te zijn met de steun vanuit de Staten op dit punt. Het probleem is door PNH altijd aangehaald binnen het IPO. Herstel van de weeffout betekent dat er gekort wordt op middelen voor andere provincies en zij zitten daar niet op te wachten. Voorgaande portefeuillehouders hebben gekeken naar het verdeelmodel en de uitkomsten vanuit het Rijk, welke constant werden uitgesteld. Uitstel is zeer onwenselijk en zonder
- 1190 een vuist te maken ontvangt PNH niet de juiste middelen. Momenteel wordt er gesproken over een andere bijdrage vanuit het Provinciefonds.

- Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) vraagt of de andere provincies niet juist solidair moeten zijn met PNH, in plaats van dat zij "niet zitten te wachten op een herverdeling". Door een rekenfout profiteren de
- 1195 provincies ten onrechte en het is niet meer dan logisch dat de rekenfout hersteld wordt.

- Gedeputeerde **Rommel** beaamt dit. Het is onacceptabel dat deze inkomsten bij andere provincies terechtkomen. De brief van PNH en PZH is dan ook aangekondigd bij het IPO. Dit werd door de andere provincies "niet in dank afgenomen". Ondanks een nieuwe herverdeling is het echter niet
- 1200 duidelijk of de misgelopen middelen van vorig jaar nog terechtkomen bij PNH en PZH. De gedeputeerde zal hierover spreken met het ministerie van BZK. Reeds in 2023 heeft het college gezegd dat de rekenfout opgelost diende te worden. Dit kan nu niet meer gerepareerd worden, tenzij er wordt gecompenseerd.

- 1205 De heer **Stam** (PvdA) vraagt aan de gedeputeerde om de huidige strategie via het IPO, en niet direct richting het ministerie van BZK, te motiveren.

- Gedeputeerde **Rommel** reageert dat er binnen het IPO veel discussie is over de toekomstige verdeling van het Provinciefonds. Mogelijk is de instandhouding van de weeffout voordeliger dan
- 1210 de aankomende nieuwe verdeelsleutel. Per 1 januari 2025 moet de weeffout in elk geval worden hersteld.

De heer **Stam** (PvdA) zegt dat dat niet een antwoord is op zijn vraag over de strategie via het IPO.

- 1215 Gedeputeerde **Rommel** legt uit er binnen het IPO is gekozen voor het zoeken naar een gezamenlijke oplossing voor de verdeling van de middelen. De strategie is nu gewijzigd omdat PNH en PZH geen progressie zaken en besloten om zelf het ministerie te benaderen. De sfeer binnen het IPO-overleg Financiën is niet leuk meer.

- 1220 Mevrouw **Van der Helm** vraagt wanneer voor het eerst het ministerie BZK is benaderd door PNH over de problemen omtrent de weeffout.

- Gedeputeerde **Rommel** denkt dat het IPO er niet gezamenlijk uit komt en dat het ministerie uiteindelijk de doorslag gaat maken. Het is op dit moment echter niet gemakkelijk om minister De Jonge te spreken, maar er wordt op hoog ambtelijk niveau over gesproken.
- 1225

De **voorzitter** verzoekt de gedeputeerde om haar betoog voort te zetten.

Gedeputeerde **Rommel** vult aan dat de Noord-Hollandse gemeenten niet minder middelen hebben

1230 gekregen als gevolg van de weeffout.

De heer **Valk** (BBB) vraagt of hij mag concluderen dat PNH extra in het rood staat omdat de gemeenten naar behoren zijn betaald.

1235 Gedeputeerde **Rommel** weet niet of dat de juiste conclusie is. Gemeenten worden conform afspraak betaald en datzelfde geldt voor de Vervoerregio's.

De **voorzitter** verzoekt de gedeputeerde om haar betoog voort te zetten.

1240 Gedeputeerde **Rommel** geeft ten slotte aan dat de brief de eerste keer is dat PNH afwijkt van de lijn die het IPO volgt.

Tweede termijn commissie

1245 De heer **Valk** (BBB) bedankt allereerst partijen voor de steun. In reactie op de vraag van D66 geeft hij aan dat de fractie van PZH geïnformeerd is over de weeffout, maar de andere fracties niet. Verder is het zo dat het IPO geen beslissend orgaan is en dat het daarom logisch is dat PNH het ministerie rechtstreeks benadert. BBB is blij met de reactie van de gedeputeerde dat ook het college scherp toeziet op de financiën.

1250

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) is verbaasd over de houding van andere provincies. Het is kwalijk dat zij niet solidair willen zijn ten aanzien van het herstel van een technische fout. JA21 ondersteunt het college in de felle koers die ingezet wordt en hoopt dat het college deze koers vasthoudt.

1255 **11 B-agenda Economie (economie, arbeidsmarkt en onderwijs, (zee) havens, circulaire economie)**
11.a Economie/Water/Natuur/Energie: C naar B verzoek D66 BBB VVD: Voortgang datacenterstrategie 2022–2024 (C-agenda Cie. Bestuur 18 maart 2024, tevens Cie. Landelijk gebied 11–03–2024/Cie. Leefomgeving 18–03–2024))

1260

Toelichting:

Provinciale Staten worden geïnformeerd over de voortgang van de Datacenterstrategie 2022–2024 door middel van bijgaande brief.

1265 Door de partijen D66, BBB en VVD is een van C naar B verzoek ingediend.

Doel van de behandeling is om met de leden van de commissie van gedachten te wisselen over waar de strategie nu werkt en waar het nu knelt. Na het werkbezoek aan Alliander hebben indieners nieuwe inzichten gekregen in wat werkt in de strategie.

1270 De volgende vragen zijn geformuleerd:

- Wat vinden andere fracties van de Datacenterstrategie, waar werkt het en waar zeker niet?
- Welke aandachtspunten geeft de commissie nu al aan de gedeputeerde om rekening mee te houden in het aanpassen van de strategie?

Voorstel voor behandeling:

1275 De geformuleerde vraagpunten over de werking van de strategie met de commissie en

gedeputeerde bespreken.

1280 De heer **Van der Heijden** (D66) vindt het belangrijk dat, vooruitlopend op de vaststelling van de nieuwe Datacenterstrategie, Provinciale Staten van gedachten wisselen en aandachtspunten meegeven aan GS. De Datacenterstrategie is ontworpen toen er de wens ontstond om in Hollands Kroon een hyperskill datacenter neer wilden zetten. De samenleving heeft echter wel behoefte aan datacentra: iedereen maakt er gebruik van: ziekenhuizen, scholen, politie, overheidsdiensten en zelfs elke telefoongebruiker. In de praktijk echter werkt niet alles zoals bedacht in de nieuwe strategie en daarom is het fijn dat de strategie kortdurend was en dat er bij de herijking van de strategie nieuwe aandachtspunten kunnen worden meegegeven. De Datacenterstrategie zit namelijk soms de energietransitie in de weg. Het locatiecriterium is soms te strikt en hierdoor kan een initiatief dat volledig aan alle duurzaamheidseisen voldoet toch geen doorgang vinden. Hoe gaat het college de herijking aanpakken? Zijn er naast het issue locatie nog meer issues gesignaleerd? Het is te hopen dat iedere initiatiefnemer zelf in overleg gaat met de betreffende gemeente.

1295 De heer **Valk** (BBB) onderstreept het belang van de datacentra. Hierover staat immers ook het nodige in het coalitieakkoord, met name ten aanzien van de verdozing. BBB denkt dat het belangrijk is om breed te blijven denken naar initiatieven, waarbij het coalitieakkoord het uitgangspunten.

De heer **De Vries** (VVD) vindt de herijking ten aanzien van datacentra een goede ontwikkeling. Deze is nodig om in de toenemende behoefte te voorzien. VVD heeft een aantal vragen:

- 1300
- Heeft het college vertrouwen in de drie gemeentebesturen van Amsterdam, Hollands Kroon en Hoofddorp om de datacentra te realiseren?
 - Waarom gaat het college uit van de gemeentegrenzen als het gaat om restwarmte? Restwarmte zou zo dicht mogelijk bij de afnemers moeten worden geproduceerd.
 - Hoe langer de lengte dat warmte wordt verplaatst, hoe meer warmte er verloren gaat. Houdt het college hier rekening mee bij de plaatsing van nieuwe datacentra? Het mag geen obstakel zijn dat hiervoor meer overleg is vereist.
- 1305
- Het zou mooi zijn om primair de woningen in aanmerking te laten zijn voor restwarmte, zodat woningen op die manier verduurzaamd kunnen worden. Kijkt het college hiernaar?

Statenlid **Korzelius** (GL) heeft een aantal vragen:

- 1310
- Wat kan de gedeputeerde melden over de vergunningen voor datacentra over het aantal datacentra dat onder het regime van de provincie vallen?
 - Hoe effectief en streng zijn de vestigingsvoorwaarden, waaronder het gebruik van restwarmte en het koelen zonder water, voor nieuwe datacentra? Kan hier een dwingend karakter aan worden gegeven?
 - De grenzen van de datacentra in Haarlemmermeer en Amsterdam zouden alleen mogelijk maken dat er datacentra komen met minder 350 MVA. Hoe zit dat zit dat Hollands Kroon? En waar liggen überhaupt de grenzen voor datacentra in de hele provincie? Het elektriciteitsnet kent immers zijn beperkingen.
- 1315
- 20% tot 30% van het dakwater wordt gebruikt voor koeling. Hoe kan de duurzaamheid van datacentra ten aanzien van water verder worden bevorderd?

1320 De heer **Valk** (BBB) memoreert de woorden van de heer Van Essen tijdens het insprekhalffuur van de vorige vergadering. Hij gaf aan de nieuwe technieken voor datacentra geen koelwater meer nodig hebben en gebruikmaken van een gesloten koelwatersysteem.

1325 Statenlid **Korzelius** (GL) reageert dat er in Noord-Holland vooralsnog een aantal datacentra staan die nog niet verschoond zijn van het gebruik van drinkwater als koeling.

1330 De heer **Valk** (BBB) wijst erop dat in het coalitieakkoord staat dat deze niet-duurzame datacentra niet meer welkom zijn in Noord-Holland. Het meest recent gebouwde datacentrum van Microsoft gebruikt 100% restwater en 0% leidingwater. De oudere datacentra gebruiken nog wel leidingwater, maar zijn bezig met een transitie.

Statenlid **Korzelius** (GL) merkt op dat uit technische vragen blijkt dat een heel beperkt deel van het dakwater benut wordt voor koeling.

1335 Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) heeft begrepen dat Microsoft bezig is met een proef voor regenwater en dat het nog niet zeker is of dat drinkwater kan vervangen. Verder merkt zij op dat op het moment dat er afspraken worden gemaakt met datacentra, zeker als het over duurzaamheid gaat, de datacentra verkocht worden. Er zou een clause moeten komen waarin staat dat de afspraken gehandhaafd blijven als een datacentrum verkocht wordt. Daarnaast is het de vraag of PS toegang
1340 kunnen krijgen in het energieregistratie- en bewakingssysteem van alle datacentra. Zodoende krijgt de provincie inzicht in het totale verbruik van elk datacentrum en in de resultaten van de nieuwe initiatief. Ook merkt de PvdA op dat er geen zicht is op de onderverhuur van servers door de datacentra, waardoor de provincie alleen via een advies iets kan opleggen aan de datacentra. Ten slotte is de Internet Watch Foundation (IWF) al tientallen jaren bezig om de hosting van
1345 kinderporno te monitoren. Nederland host op dit een groot aandeel van het verboden kinderpornografisch materiaal dat online beschikbaar is. In een rapport van de IWF staat dat in Nederland de stroom relatief goedkoop is en dat datacentra geen zicht hebben op de klant die gebruikmaakt van een server. Heeft het college hier aandacht voor? Het is zaak dat datacentra met een blacklist gaan werken.

1350 Statenlid **De Weerdt** (Volt) staat voor een innovatieve en digitale economie en daar zijn datacentra voor nodig. Volt staat ervoor open om ruimte te bieden aan datacentra. Volt is blij dat de provincie zich hard maakt voor een gelijk Europees speelveld rondom dit onderwerp. Een aantal vragen:

- 1355 – Kunnen GS in een paar zinnen zeggen welke input zij op de actualisering van de Energy Directive heeft ingebracht?
- Volt staat achter de clusteringstrategie en de keuze voor clustergemeenten, maar omringende gemeenten zouden ook positief tegenover datacentra kunnen staan. Zijn GS bereid om daar actief naar te vragen?
- 1360 – Om sterker tegen de techgiganten te staan, moeten verschillende overheidslagen gezamenlijk het gesprek aangaan. Dit zou op bestuurlijk moeten gebeuren. Zijn GS bereid om in de nieuwe strategie op te nemen dat zij op bestuurlijk niveau met initiatiefnemers in gesprek gaan?
- Hoe staan GS tegenover regelgeving ten aanzien van restwarmte? Zo laat Switch Datacenters zien dat er veel mogelijk is op het gebied van restwarmte.

1365 Statenlid **Egbers** (Partij voor de Dieren) staat stil bij de ondoorzichtigheid van beleid rondom de

vestiging van data in de provincie Noord-Holland. De culturen en belangen die er spelen worden duidelijk geïllustreerd in de media.

1370 De heer **Van der Heijden** (D66) hoort graag van de Partij voor de Dieren waarom zij denkt dat het beleid rondom de vestiging van datacentra ondoorzichtig is.

1375 Statenlid **Egbers** (Partij voor de Dieren) erkent dat de strategie enige helderheid biedt, maar ziet ook dat er veel onduidelijk is ten aanzien van de vestiging van datacentra. De vraag is of de huidige strategie die mist voldoende weghaalt.

De heer **Van der Heijden** (D66) reageert dat er in de vorige collegeperiode een datacenterstrategie is opgeteld. Hij hoort graag in het betoog van de Partij voor de Dieren waar die onduidelijkheid dan precies zit.

1380 De **voorzitter** verzoekt de Partij voor de Dieren om het betoog voort te zetten.

1385 Statenlid **Egbers** (Partij voor de Dieren) meldt dat in de NRC een verhaal stond over ambtenaren van de gemeente Hollands Kroon die op mysterieuze wijze kaartjes hebben toegevoegd aan de Omgevingsvisie ten gunste van de inpassing van datacentra. Kan de gedeputeerde opheldering geven over de rol van de provincie in dezen? Daarnaast vraagt de Partij voor de Dieren:

- Kan de provincie de transparantie van de Datacenterstrategie verbeteren?
- En hoe kan deze strategie voor de toekomst beter worden afgestemd op de maatschappelijke opgave waar de provincie voor staat? Ruimte, energie en gezonde leefomgeving zijn immers nodig voor woningen, de transitie in de landbouw, de wooncrisis en de natuur-, stikstof- en biodiversiteitscrisis. Kan het college de nieuwe Datacenterstrategie vooral in relatie tot deze crises formuleren? De ruimte in Noord-Holland is beperkt en andere crises zijn urgenter dan technogiganten faciliteren om niet-Nederlandse data hier op te slaan.

1395 De heer **Van den Berg** (JA21) heeft een aantal schriftelijke vragen gesteld op dit punt. Hij is kritisch op de toepassing van datacentra en kijkt met een open blik naar de positieve en negatieve kanten.

1400 De heer **Kes** (SP) wijst erop dat er vorige week is gesproken over duurzaam ruimtegebruik. Vervolgens spreekt de commissie over het plaatsen van nieuwe datacentra. De SP is daar klaar mee. Er is veel drinkwater nodig voor de operatie van datacentra, terwijl de drinkwatertekorten steeds groter worden. Restwarmte levert daarnaast minder op dan de energie die een datacentrum zelf gebruikt.

1405 De heer **Valk** (BBB) herhaalt dat de nieuwe datacentra gebruikmaken van gesloten koelsystemen waarbij geen gebruik wordt gemaakt van drinkwater.

De heer **Kes** (SP) heeft goed geluisterd naar de heer Van Essen, maar hoorde in zijn woorden geen bereidheid dat elke organisatie zomaar over gaat stappen naar gesloten koelsystemen. De investeringskosten hiervoor zijn namelijk niet gering.

1410 De heer **Van der Heijden** (D66) ziet dat de commissie alle datacentra op één hoop gooit, terwijl er tussen de centra veel verschil zit. Hyperskill datacentra worden in de PNH reeds onmogelijk

gemaakt en dus gaat het alleen om de kleine datacentra.

1415 De heer **Kes** (SP) reageert dat dit best zou kunnen, maar dat het de vraag blijft in hoeverre de provincie profiteert van alle datacentra. Er wordt inmiddels meer data opgeslagen dan er in Nederland ooit verbruikt kan worden. Bovendien is de ruimte in de provincie schaars. Waarom zijn er dan zo veel datacentra nodig zijn?

1420 De heer **Van der Heijden** (D66) reageert dat het internetknooppunt nu eenmaal is gevestigd in Amsterdam. Elk datacentrum wil daarbij omdat het de snelste weg is naar de rest van de wereld. Nederland moet het dataverbruik voor Europa faciliteren, want daar is het knooppunt voor.

1425 De heer **Kes** (SP) snapt dat datacentra nodig zijn, maar ziet ook dat er een grens is bereikt in de provincie.

1430 Statenlid **De Weerd** (Volt) stelt dat er niet aan te ontkomen valt dat het internetknooppunt in Amsterdam is gevestigd en dat het daarom niet meer dan logisch is om in de buurt een datacentrum neer te zetten. Bovendien leveren die datacentra veel restwarmte op. Dit laat zien dat datacentra op twee manieren gebruikmaken van de ruimte.

1435 De heer **Kes** (SP) is het daar niet mee eens. Hoewel restwarmte een groot goed is, weegt dat niet op tegenover het energieverbruik van datacentra. Restwarmte is een bijkomstig voordeeltje van iets wat niet zo lekker werkt. Energie die gebruikt wordt voor de datacentra, kunnen beter worden gebruikt voor woningen.

1440 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of de SP weet hoeveel WKO-aansluitingen er gerealiseerd zouden kunnen worden door het datacentrum in De Kwakel.

1445 De heer **Kes** (SP) heeft dat niet paraat. WKO kan echter gebruikt worden voor verwarming en voor koeling van de woning en andere gebouwgebonden energie kan ook door middel van elektriciteit worden gerealiseerd, elektriciteit die nu verloren gaat aan datacentra.

1450 De heer **Van der Heijden** (D66) legt uit dat tien kassen van een WKO-aansluiting kunnen worden voorzien dankzij het datacentrum in De Kwakel.

1455 De heer **Kes** (SP) benadrukt dat het desalniettemin meer energie kost om het datacentrum draaiende te houden dan dat het restwarmte oplevert. Er gaat dus per saldo energie verloren. Statenlid **Egbers** (Partij voor de Dieren) merkt op dat er nog weinig structuur is om gebruik te maken van de restwarmte. Is dat in andere provincies wel het geval?

De heer **Kes** (SP) kan daar inhoudelijk niet voldoende op reageren.

1455 Statenlid **Egbers** (Partij voor de Dieren) heeft begrepen dat het energieverbruik met een factor van 10 in de komende jaren vermenigvuldigd moet worden.

De **voorzitter** wijst erop dat interrupties geen betogen mogen worden.

De heer **Kes** (SP) plaatst vraagtekens bij de stelling dat datacentra bedrijvigheid met zich

1460 meebrengen. Ten aanzien van de netcongestie laat hij weten dat het met name de kantoren en de bedrijven als probleem worden gezien. De nieuwbouwwoningen zorgen minder voor netcongestie. Heeft de college een visie op de cumulatie van data? Er wordt immers nooit data verwijderd. Wanneer is het een keer genoeg geweest?

1465 De heer **De Jong** (50PLUS) heeft een aantal aandachtspunten. PNH is het knooppunt van de digitale infrastructuur, Amsterdam is een van de belangrijkste digitale knooppunten van Europa en in PNH staat 71% alle datacentra in Nederland. Datacentra hebben een grote impact op het landschap en het watersysteem en gebruiken veel elektriciteit. Men moet daarom zorgvuldig omgaan met de aanleg van nieuwe datacentra en er moet oog zijn voor nieuwe duurzame technieken. Kunnen de datacentra verplicht worden om op termijn gebruik te maken van gesloten koelsystemen?

1470 Mevrouw **Engels** (CDA) hoort graag van de gedeputeerde hoeveel datacentra er inmiddels zijn of worden ingepast onder de voorliggende vestigingsvoorwaarden. Verder stelt het CDA drie vragen:

- Hoe kan de provincie maatwerk leveren in het geval een datacentrum op de grenzen van gemeenten wordt gebouwd?
- 1475 – Kan bij uitzondering datacentra in andere gemeenten worden toegestaan?
- Hoe kijken GS naar Switch Datacenters?

1480 Mevrouw **Bezaan** (PVV) loopt niet over van enthousiasme als het gaat over de Datastrategie 2022–2024. Hoewel de door de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer opgestelde vestigingsvoorwaarden bovenwettelijke voorwaarden bevatten, ziet de PVV dit nog steeds als een pleister op de wonden. Schiphol kent maar liefst een vervijfvoudiging van het stroomgebruik in de afgelopen vijf jaar, terwijl sinds 2017 het stroomverbruik van datacentra jaarlijks met 5% stijgt.

1485 De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of mevrouw Bezaan aanwezig was bij het werkbezoek bij Alliander.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) antwoordt dat zij daar in verband met andere werkzaamheden niet bij kon zijn.

1490 De heer **Van der Heijden** (D66) legt uit dat Alliander het fijn vindt dat de provincie een strategie heeft, zodat zij de planning van nieuwbouw van substations kunnen realiseren en daarmee de energietransitie helpen.

1495 Mevrouw **Bezaan** (PVV) constateert dat datacentra op dit moment net zo veel stroom verbruiken als 1,8 miljoen huishouden, en dat in een tijd van grote netcongestie. Op dit moment zijn er 25 aanvragen voor een vergunning in procedure, waarvan driekwart onder bevoegd gezag van de provincie valt. Wat is hiervan de huidige stand van zaken? Zij merkt daarnaast op dat tijdens PS-vergadering van 31 januari 2022 heeft de PVV aangegeven dat datacentra weinig werkgelegenheid met zich meebrengen, dat de capaciteit van de toenmalige datacentra drie keer groter was dan de behoefte van Nederland en dat de rest van de opslag voor het buitenland is. Is hier inmiddels iets
1500 aan veranderd?

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** wijst erop dat PNH op constructieve wijze vooropliep met de

- 1505 Datacenterstrategie en dat dit is opgemerkt door provincies, Rijk en Europa. Tijden veranderen echter en de datacentra spelen een steeds grotere rol, onder andere vanwege de opkomst van AI. Bepaalde AI-verbeteringen kunnen momenteel zelfs niet worden toegepast omdat er te weinig opslag is. Het is daarom van belang dat er wordt gesproken over de herijking van de Datacenterstrategie. BBB heeft moeite met verdozing. Daarop zegt de gedeputeerde dat de huidige strategie de balans
- 1510 is tussen economie, landschap en energie, gebaseerd op lokaal draagvlak. Door de Datacenterstrategie hanteren alle gemeenten een uniform beleid, maar de gemeenten gaan zelf over de uitgaven van gronden. Middels vestigingsvoorwaarden wordt er gestuurd op duurzame maatregelen. Het Amsterdam Internet Exchange is een gigantisch internetknooppunt en het college ziet het als opgave om daar, mede voor het buitenland, ruimte voor te houden.
- 1515 GroenLinks stelde vragen over de restwarmte. Haarlemmermeer heeft een paraplubestemmingsplan waarmee datacentra niet ten koste mogen gaan van de woningen, mede vanwege de huidige energiecongestie. Ook in Hollands Kroon is de groei van datacentra beperkt. Het waterverbruik van datacentra blijft relatief laag: PWN heeft in 2021 aangegeven dat 0,6% van al het drinkwater dat zij levert als koelwater wordt gebruikt in de gehele industrie.
- 1520 De PvdA vroeg naar een proef met regenwater. Dit betreft een gezamenlijk initiatief van Microsoft en ECW.
- Info ten aanzien van het verbruik en efficiëntie van de afzonderlijke datacentra is bedrijfsgevoelig en daarover kan zij dus niets melden. Datacentra hebben een EML-verplicht.
- Er worden afspraken gemaakt over de plaatsing van reserves en het college komt met een
- 1525 verdozingsstrategie.
- PNH kan niet handhaven op kinderpornografisch materiaal in servers van de datacentra. Die handhaving ligt bij Justitie.
- Er zijn 85 datacentra in Noord-Holland en daarvan vallen er 42 onder gezag van de provincie.
- 1530 Volt vroeg naar de input op Energy Directive. De Datacenterstrategie is in verschillende sessies gedeeld en voorbeelden van de vestigingsvoorwaarden zijn meegenomen voor Energy Directive. Het college hanteert een clustergedachte gebaseerd op een integrale afweging met energie, landschap en het lokale draagvlak. Het college is bereid om uit te vragen welke gemeenten een plek willen bieden aan datacentra.
- De datacentersector zelf ondersteunt de nieuwe Datacenterstrategie op de meeste punten en de
- 1535 sector wordt betrokken bij het ontwerp van de strategie. In de huidige strategie moeten gebouwen binnen de clustergemeenten liggen, maar dit kan in de herijking mogelijk anders worden geregeld. PNH kan gemeenten niet verplichten om restwarmte af te nemen.
- Statenlid **De Weerd** (Volt) vraagt wie er dan wel gaat over verplicht gebruik van restwarmte.
- 1540
- Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat dat het Rijk moet zijn, al weet zij dat niet zeker.
- De Partij voor de Dieren vroeg naar het vergroten van de transparantie van datacentrabeleid. Naast de integrale afweging kijkt het college naar de veranderende omstandigheden.
- Het is terecht om je af te vragen welke rol andere provincies kunnen spelen voor datacentra en hier
- 1545 zal dan ook in IPO-verband en in Europees verband over gesproken moeten worden.
- De heer **Kes** (SP) vraagt of de clustering van datacentra rondom Amsterdam voor sommige data heel belangrijk is, maar voor andere data minder.
- 1550 Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat per datacentrum niet duidelijk is welke data erin zijn opgeslagen. Bovendien zorgt techniek ervoor dat er meer data kan worden opgeslagen op minder

ruimte. Internetgebruikers zullen ook zelf hun eigen data moeten opschonen.

De toegevoegde waarde van een datacentrum per hectare is hoger dan in vele andere sectoren, waaronder distributiecentra.

- 1555 De provincie kan het gebruik van restwarmte niet verplichten. Daarnaast is het gebruik van de meest efficiënte koelsystemen opgenomen in de erkende Maatregelenlijst voor energie-efficiëntie. Er lopen rond de 25 gesprekken voor de inpassing van nieuwe datacentra, maar vestiging van nieuwe datacentra is in verband met de energiecongestie niet gemakkelijk.

- 1560 Het CDA vroeg naar het leveren van maatwerk, waaronder bij Switch Datacenters. Maatwerk wordt verder ontwikkeld in de herijking van de strategie. Er zijn meerdere datacentra die gebouwd kunnen worden op gemeentegrenzen. Het college acht het van groot belang dat er maatwerk wordt toegepast voor datacentra.

- 1565 Statenlid **Korzelius** (GL) begrijpt uit de systematiek van de vestigingsvoorwaarden dat er een wettelijk kader is waaraan voldaan moet worden en dat de vestigingsvoorwaarden additioneel zijn. In de voorwaarden staat dat een initiatiefnemer verplicht is te motiveren aan welke voorwaarden wel of niet voldaan kan worden. Kunnen de vestigingsvoorwaarden, ook in juridische zin, dwingender worden opgelegd?

- 1570 Gedeputeerde **Rommel** reageert dat het lastig is om deze voorwaarden dwingender vast te leggen wanneer deze bovenwettelijk zijn en wanneer de provincie geen grondeigenaar is.

Tweede termijn commissie

- 1575 De heer **De Vries** (VVD) bedankt de gedeputeerde voor de uitgebreide toelichting. Hij vraagt of de toestroom van restwarmte de bevoegdheid is van de gemeente zelf en dat de gemeente hierover met het Rijk in contact treedt.

- 1580 Statenlid **De Weerd** (Volt) vraagt of GS bereid zijn om in de nieuwe strategie op te nemen dat zij op bestuurlijk niveau met nieuwe initiatiefnemers in gesprek gaan over het vestigen van datacentra.

- 1585 Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) vindt het prettig om te horen dat er een EML-plicht is voor datacentra. Zij vraagt of er een kettingbeding mogelijk is wanneer datacentra waarmee de provincie afspraken heeft gemaakt worden verkocht.

Statenlid **Korzelius** (GL) begrijpt dat er voor dwingender vestigingsvoorwaarden landelijke regelgeving moet worden opgesteld.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

- 1590 Gedeputeerde **Rommel** reageert als eerst op de VVD. De afnemer bepaalt waar de restwarmte naartoe gaat. Mogelijk komt het Rijk met een aanpassing op het warmtenet.

Gesprekken met nieuwe initiatiefnemers lopen in eerste instantie ambtelijk en dan mogelijk bestuurlijk.

- 1595 In reactie op de PvdA meldt zij dat een kettingbeding vanuit de provincie niet mogelijk is. Alleen grondeigenaren kunnen een kettingbeding aangeven.

De heer **Kes** (SP) vraagt of het een provinciaal besluit kan zijn om de stoppen met de ontwikkeling

van nieuwe datacentra.

1600

Gedeputeerde **Rommel** laat weten dat stoppen met deze ontwikkeling een provinciaal besluit is. En als PS besluiten om te lobbyen voor strengere eisen aan nieuwe datacenterinitiatieven, dan is dit mogelijk.

1605

De **voorzitter** wenst het college namens de commissie veel succes met de verdere vormgeving van de Datacenterstrategie.

12 Rondvraag gedeputeerde Rommel

1610

Mevrouw **Egbers** (Partij voor de Dieren) heeft een schriftelijke vraag gesteld over de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord. Adviesbureau BMC heeft een advies uitgebracht over het voortzetten van de dienstverleningsovereenkomst, met twee pagina's gewijd aan brede welvaart. BMC meent dat de economische positie van inwoners tevens een aspect is van brede welvaart en dat het ontwikkelingsbedrijf zich als schoenmaker bij zijn leest moet houden. Brede waarde wordt door het CBS echter omschreven als "de kwaliteit van het leven in het hier en nu, later en elders". In een betekenis-economie voegen bedrijven zowel economische als sociale en ecologische waarden toe. De adviesaspecten lijken in het advies van BMC geen rol te spelen.

1615

De **voorzitter** deelt mede dat alle rondvragen zijn te vinden op iBabs.

1620

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat de BMC een advies is en niet de heilige graal. In aanbeveling 4.2 valt te lezen dat brede welvaart onderdeel uitmaakt van de opdracht aan het ontwikkelingsbedrijf. Er wordt dus gesproken over brede welvaart, maar het is lastig om daar een definitie aan te geven die overal op draagvlak kan rekenen.

1625

Ook vroeg de PvdD of de overeenkomst voldoet aan de voorstellen. BMC is een richtlijn en de provincie gaat over de opdracht. In het rapport staat dat er geen specifieke indicatoren van brede welvaart zijn waarop PNH relatief slecht scoort. Aandacht voor economische aspecten zonder daarbij mens en milieu uit het oog te verliezen is de juiste route en daarom past de nieuwe overeenkomst in de geest van het initiatiefvoorstel.

1630

GS zorgen dat brede welvaart geborgd blijft door middel van het handhaven van de bestaande kernopdracht van het ontwikkelingsbedrijf. De toegevoegde waarde voor de regio wordt volgens het adagium "from volume to value" bereikt.

1635

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) heeft een aantal schriftelijke vragen gesteld over circulaire economie in relatie tot broeikasgassen en licht deze toe.

1640

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat de Bedrijventerreinenstrategie bestaat uit zes lijnen, waarvan selectieve uitgifte er een is. De ontwikkeling van het uitgifteprotocol wordt in de komende maanden besproken tussen de colleges. Een aantal gemeenten hebben de strategie reeds vastgesteld en binnenkort worden de acties opgepakt. Via de uitgifteprotocol is er aandacht voor ontwikkelingssamenwerking, brede welvaart, verduurzaming, intensief ruimtegebruik en specialisatie in de deelregio's. Bij het Rijk speelt in het kader van het GRIP-traject dan gemeenten en regio's afspraken over waar zij grootschalige bedrijven willen faciliteren. Daarbij wordt gekeken naar de regionale meerwaarde. PNH ondersteunt het uitgifteprotocol en de regionale afspraken, maar de grondeigenaren en de gemeenten zijn eindverantwoordelijk.

1645

De heer **Van der Heijden** (D66) heeft vragen gesteld over openbare toiletten in het buitengebied. Een aangenomen motie in 2019 die oproept tot meer openbare toiletten, wordt niet uitgevoerd.

1650 Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat haar voorganger veel inzet heeft getoond op deze motie. Hier is voldoende over gesproken met de schappen. Er is voldoende aandacht voor openbare toiletvoorzieningen, maar vaak worden toiletten vernield en dit maakt het lastig. Onder andere bij Dorregeest en Zomerdel worden nieuw toiletgebouwen geplaatst. Met de kustgemeenten wordt tevens gesproken over openbare douches en toiletvoorzieningen, die vaak in onderhoud zijn bij ondernemers. Er is vooralsnog geen beleid of provinciale taak ten aanzien van openbare toiletten, maar er is wel overleg met gemeenten.

1655 Naar aanleiding van de motie heeft de provincie actie ondernomen, waaronder aanleg van toiletten langs recreatieve routes, aandacht vragen bij de schappen en de db's en de ab's. GS is van mening dat de motie voldoende is en wordt uitgevoerd.

1660 De heer **Klein** (CU) heeft een vragen gesteld over de situatie rondom de participantenbijdrage Recreatiegebied Spaarnwoude en Spaarnwoude Park. Op 27 en 28 maart 2024 zijn er in Velsen en Haarlem amendementen aangenomen waarbij is opgeroepen om de participantenbijdrage voor dit recreatieschap te verhogen. Kan de gedeputeerde aangeven waarom er niet voor is gekozen om –

1665 in ieder geval – het ecologisch beheer veilig te stellen? En wanneer denkt de gedeputeerde dat er wél ruimte is voor een hogere participantenbijdrage vanuit de Provincie?

Gedeputeerde **Rommel** reageert dat deze situatie en het hoger ambitieniveau bekend zijn bij het college. PS hebben in 2024 gezegd in te stemmen met de indexatie, maar PS vragen ook om

1670 kritisch te blijven bij de uitgave en bij nieuwe ontwikkelingen keuzes te maken die passen binnen de financiële ruimte. In 2019 is de provinciale bijdrage voor Spaarnwoude reeds verhoogd met € 1 miljoen. Het college maakt een overzicht van alle uitgaven omtrent recreatie. Naast bijdragen worden er door GS ook veel projecten gefinancierd voor de recreatieschappen. Voor recreatieschap Spaarnwoude betaalt de provincie in 2024 € 3,3 miljoen, ofwel 52,21% van de begroting van het

1675 recreatieschap.

Er is niet gekozen om het ecologisch beheer veilig te stellen omdat het bestuur heeft gekozen om voorrang te geven aan projecten uit het uitvoeringsprogramma ten opzichte van het ecologisch beheer. Het ambitieniveau basis voorziet in een bestendige toekomst voor het recreatiegebied. PNH geven reeds voldoende extra middelen uit aan de recreatieschappen op bepaalde projecten.

1680 De heer **Klein** (CU) begrijpt dat het ecologisch beheerplan niet kan worden uitgevoerd omdat de participantenbijdrage te laag is. Dat is onverantwoord.

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat het bestuur ervoor heeft gekozen om voorrang te geven aan andere projecten. Het is aan PS om te besluiten of er meer middelen moeten naar de recreatieschappen.

1685

De heer **Van der Heijden** (D66) wijst erop dat er door alle participanten is ingestemd met het niveau basis, terwijl de gedeputeerde nu zegt dat er geen meerderheid is voor een van de andere opties en dat daardoor het niveau basis is gekozen.

1690

Gedeputeerde **Rommel** benadrukt dat een meerderheid voor het niveau basis heeft gekozen. Een

aantal gemeenten zou meer willen doen, maar de keuze lag bij het niveau basis.

1695 De **voorzitter** bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording.

11 Sluiting

De **voorzitter** geeft een samenvatting van hetgeen is besproken en besloten:

- 1700 - De referendumverordening gaat als bespreekstuk door naar de PS-vergadering van 13 mei 2024;
- Het Jaarverslag Weerbaar Noord-Holland;
- Het lobbyregister;
- De weeffout omtrent het Provinciefonds;
- De Datacenterstrategie van Provincie Noord-Holland.

1705 De **voorzitter** deelt mede dat de commissie samen met de commissie Leefomgeving is uitgenodigd voor een technische briefing in het kader van datathermie, die op donderdag 25 april 2024 plaatsvindt.

1710 De **voorzitter** bedankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de commissievergadering Bestuur.

Sluiting 16.40 uur